O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI

ЮКСАК ҲУҚУҚИЙ ТАФАККУР, ҲУҚУҚ УСТУВОРЛИГИ НАФАҚАТ БУГУНГИ ЖАМИЯТИМИЗ УЧУН, БАЛКИ БИЗДАН КЕЙИН КЕЛАДИГАН АВЛОДЛАР УЧУН ҲАМ ЗАРУРДИР.

И.КАРИМОВ

Қонун - ҳам қилич, ҳам қалқондир!

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ–ОММАБОП ҲАФТАЛИК ГАЗЕТАСИ

1996 йил 30 январдан чиқа бошлаган | 2000 ЙИЛ 28 МАРТ, СЕШАНБА | № 13 (165) | Сотувда эркин нархда

Қарор ва ижро

БАРЧА БИРДАЙ ЖОН КУЙДИРСА...

Ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимлари ҳуқуқий маърифат тарғиботини жадаллаштириб, матбуот воситалари орқали қишлоқ фуқаролар йиғинларида, хўжаликларда фуқаролар билан учрашувлар, давра суҳбатлари ўтказиб, қонун талабларини тушунтириб боришларига қарамасдан баъзи лоқайд кишилар томонидан экинларни пайҳон қилинишига ҳануз йўл қўйилмоқда.

Маълумки, Жиноят Кодексининг 198-моддаси 1-қисмида эҳтиётсизлик билан муносабатда бўлиш оқибатида экинзорлар, довдарахтларга шикаст етказиш ёхуд уларнинг нобуд этилишига сабабчи бўлган айбдор энг кам ойлик иш ҳақининг эллик бараваригача жарима ёки бир йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёхуд уч ойгача қамоқ билан жазоланади. Шу модданинг 3-қисмида юқоридаги каби ҳаракатлар қасддан қилинганда, етказилган зарар кўп миқдорда бўлганда, энг кам ойлик иш ҳақининг етмиш беш бараваридан юз бараваригача миқдорда жарима ёки икки йилдан уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёхуд уч йилдан беш йилгача озодликдан маҳрум этиш чоралари белгиланган.

Амалдаги Маъмурий Жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 104-моддасида «Экинларни пайҳон қилиш, қишлоқ хўжалик экинларининг далада тўплаб қўйилган ҳосилига зарар етказиш ёки уни йўқ қилиб юбориш, кўчатларга шикаст етказганлик» учун жавобгарлик белгиланган.

Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 12 январдаги «Экинларни пайҳон қилишга қарши кураш самарадорлигини ошириш тўғрисида»ги қарори ижросини таъминлаш борасида вилоят адлия бошқармаси ва жойлардаги тизимлари ходимлари январ-феврал ойларида 14 марта жойларга чиқишиб, кенг жамоатчилик иштирокида давра суҳбатлари ўтказишиб, ризқ-рўзимиз бўлган ғалла экинларини пайҳон қилишнинг олдини олиш белгиланган режадаги дон маҳсулотларини етиштириш имконини бериши, шунингдек, экинларнинг пайҳон қилинишига йўл қўйган шахсларнинг маъмурий ва жиноий жавобгарликка тортилишлари тўғрисида тушунтириш ишлари олиб бордилар.

2000 йил январ ойида вилоят бўйича экинларни пайҳон қилганлик учун 5 та маъмурий иш 6 нафар шахсга нисбатан туман, шаҳар судларининг иш юритувига қабул қилиниб, бу шахсларга судларнинг қарорларига асосан маъмурий жазо чоралари кўрилди. Жумладан, Қарши тумандаги «Чароғил» жамоа ширкат хўжалигида яшовчи фуқаро Бегим Раҳмоновнинг эътиборсизлиги сабабли 14 январ куни унинг 20 бош майда моллари хўжаликнинг ғалла майдонини пайҳон қилиб, 1500 сўм зарар етказгани тўғрисидаги ҳужжатлар туман судида кўрилиб, суднинг қарорига асосан ундан хўжаликка етказилган зарар давлат фойдасига тўлиқ ундирилди.

Қарши тумани «Чўли-Ота» жамоа ширкат хўжалигида яшовчи Чуян Абруев, Абдувоҳид Умаровларнинг 27 бош қўйи қаровсиз қолдирилиб, экинлар пайҳон қилингани учун хўжаликка 12038 сўм зарар етган. Шунингдек, «Бешкент» жамоа ширкат хўжалигида яшовчи Қувват Рўзимуродовнинг 13 бош қўйи қаровсиз қолдирилгани учун хўжаликка 1414 сўм зарар етказилган. Бу борада тўпланган ҳужжатлар Қарши туман судида кўрилиб, ушбу шахсларга нисбатан Маъмурий Жавобгарлик тўғрисидаги Кодексининг 104-моддасига асосан қатъий жазо чоралари кўрилди ва хўжаликларга етказилган зарарлар хўжаликлар фойдасига ундириб олинди.

Нишон туманидаги «Туркманистон» жамоа ширкат хўжалигида яшовчи Нормамат Юсупов 3 бош қорамолини қаровсиз қолдирган. Оқибатда моллар хўжаликнинг 7-бўлимидаги 2 сотих ғалла майдонини пайҳон қилган. Нишон туман судининг қарорига асосан Н.Юсупов 1750 сўм миқдорда жарима жазосига тортилди ва хўжаликка етказилган 1500 сўм зарар ундирилди.

Халқимизнинг ризқрўзи бўлган қишлоқ хўжалик экинларининг пайҳон қилинишининг олдини олиш умумхалқ иши бўлиб, бу ишда ҳуқуқ-тартибот ходимлари билан биргаликда кенг жамоатчилик ҳам фаоллик кўрсатса - барча бирдай жон куйдирса, бебаҳо неъмат бўлган маҳсулотларнинг нобуд бўлишига чек қўя оламиз. Бу эса фаровон турмуш кечиришимиз, дастурхонимиз мўл-кўл бўлишининг асосий омилидир.

Баҳром ҲАИТОВ,
Қашқадарё вилоят адлия бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари

Жамоа ва шартнома

"ХОҲ ИНОН, ХОҲ ИНОНМА"

«ЁҒГАР»да ҳар бир миқдорида дивиденд акцияга 538 фоиз тўланди

- Бурч, виждон, мажбурият тушунчаси сизнингча нимани англатади ва у зиммангизга қандай масъулиятлар юклайди?

Суҳбатдошимиз — Қорақалпоғистон Республикаси Беруний тумани «Ёғгар» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти раиси, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси депутати Сафарбой СОЛАЕВ билан мулоқотни ана шу савол билан бошладик. Саволни айнан шу тарзда қўйишимизнинг боиси бор. Нега деганда, у кўпларга бош бўлиш, кишилар олдида бурч, виждон, мажбурият сингари инсоний сифатларга нисбатан ҳою-ҳавас, иймон-эътиқод туйғуларини тарбиялашдек масъулиятни зиммага олган одам. Қолаверса, у бош бўлган корхона олдидаги вазифалар ҳам ҳазилакам эмас. Бир неча юз кишилик жамоанинг эгни бут, қорни тўқ бўлишига эришмоқ, бунинг замирида эса неча юз минглаб аҳоли истиқомат қилаётган бутун бошли минтақани энг зарур маҳсулотлар сирасидаги ейимлик-ичимликлар ҳамда чорва озуқаси билан таъминламоқ чиндан ҳам сермеҳнат ва серташвиш юмуш.

- Саволингизда баён этилган ҳар уччала сифатни ўзида мужассам этган инсон ҳаётда ҳеч маҳал қоқилмаслигини тасдиқловчи далиллар ниҳоятда кўп. Ҳаётнинг яна бир қоидаси бор: ор-номусли, иймонли, эътиқодли одамларни ҳамма эъзозлайди.

Корхонамиз ишчиларининг ҳар учдан икки нафарини камида 10 йил шу жамоада меҳнат қилиб келаётганлар ташкил этади. Сафимизда 25-30 йил, ҳатто ундан ҳам кўп вақт мобайнида бир ўринда ишлаб келаётган оддий, аммо малакали ходимлар ҳам анчагина. Сўзининг субўти, ишининг унуми ва сифати йўқ одамлар бир жойда узоқ ишлолмайдилар. Шахсан ўзимга келсам, виждонни зиммадаги бурч, масъулият ва мажбуриятнинг

йиғма ифодаси деб биламан. Жамоамиз асосан ана шундай хислат эгаларидан таркиб топган, десам муболаға бўлмайди.

- Биз кейинги пайтларда шартномавий мажбуриятлар ва унинг қиммати, зарурати ҳақида кўп гапирмоқдамиз. Бизнингча, сиз айтган тоифадаги одамлар ва уларга ўхшаган омилкор, тадбиркор раҳбарлар бош бўлган идора-ташкилотлар билан расмий шартномаларсиз ишлаб, ҳамкорлик қилсангиз-да, барибир панд емайсиз.

- Сиз ҳақсиз. Аммо ҳар қайсимиз қонунлари устувор жамиятда инсон ҳуқуқлари ва манфаатлари устун турадиган мамлакатда яшаётганимизни унутмаслигимиз даркор. Олдинлари қайсики жамоада бўлмасин, давлат манфаатлари, унинг ҳукмронлик мавқеи устун қўйилар ва бу ҳолат расмий ҳужжатларда акс этиб қолмаслиги учун ҳуқуқий муносабатларга кўпам урғу ва эътибор берилмасди. Шартномавий муносабатлар томонларнинг тенг ҳуқуқи ва манфаатларини белгилайди. Бировнинг ҳуқуқ ва манфаатлари яна бировникидан устун қўйиладиган ва бу ҳолат давлат сиёсатига айлантирилган жойда ҳукмрон, қўли узун томон сир ошкор бўлиб қолмаслиги учун шартномавий ҳужжатлардан ҳамиша ўзини ҳоли қилишга интилади.

Шартномавий муносабатларнинг тўхтовсиз чуқурлашувини эндиликда давлатнинг ўзи талаб этаяпти. Бу - омма манфаатларининг давлатникидан устун тутилаётгани нишонаси. Шундай экан, меҳнаткашлар ўз ҳақ-ҳуқуқларини яхши билишлари ва доимо эсда тутиб юришлари зарур. Шартномавий ҳужжатлар ана шунинг учун зарур. Бир томондан у ҳар бир оддий меҳнаткаш инсоннинг моддий манфаатдорлигини кафолатласа, иккинчи томондан ҳуқуқи, бурчи, мажбуриятларини чуқур идрок этишга ва бу соҳадаги онги, савияси, дунёқараши ортишига олиб келади.

Корхонамизда ҳозир 250 нафар киши меҳнат қилади. Улар билан бирйўла иккита шартнома тузилган. Маъмурият ва ишчи-хизматчилар ўртасида касаба уюшмаси шафеълигида тузилган жамоа шартномаси авваламбор ишлаш, дам олиш, хизмат кўрсатиш шарт-шароитларини яхшилаш чораларини кўзда тутади. Жамоа раҳбари ва оддий ишчи ўртасида тузиладиган меҳнат шартномаси эса бевосита моддий бойлик яратувчи жисмоний шахснинг манфаатларини ифода этади. Сир эмаски, ўз касбини чуқур эгаллаган, ҳалол, фидойи ва сидқидилдан меҳнатни ҳаёти мазмуни деб билганларга ҳамма жойда талаб катта. Аксинча, беришдан кўра олишни кўпроқ ўйловчилардан ҳамма безор. Бизда ҳам шундай, сафимиз оз бўлсину соз бўлсин, шиорига амал қиламиз. Малакали ишчиларни авайлаб-асрамоқ учун эса барига тайёрмиз. Шартномаларда корхона манфаатидан кўра оддий ишчи-хизматчиларнинг манфаатлари устун тутилаётганинг боиси ҳам шу. Корхонамизда электр цехи катта устаси Сотимбой Омонбоев 30 йилдан буён, токарь Василий Шурихин 35 йилдан буён, смена технологи Давлат Халимбетов, электр пайвандчи Иброҳим Қурбонов, оддий ишчидан ёғ доғлаш цехи раҳбарлигигача йўлни босиб ўтган Гулистон Аметовалар 20-30 йилдан буён шу ерда меҳнат қилиб келишаяпти. 250 нафар ишчининг 90 фоиздан зиёди юқори малакага, 30 дан зиёди олий ва ўрта махсус билимга эга. Энг муҳими, уларнинг ҳар бири бемалол 4-5 кишининг ишини уддалай олади. Бундай ноёб қобилиятли жамоани қўлдан чиқариб бўларканми?! Шу боис ишчи-хизматчиларга биринчи галда мўмай миқдорда маош беришни ва энг яхши имтиёзлар жорий этишни муҳим вазифа деб биламиз. «Камалак» номли болалар боғчамизда ишчи-хизматчиларимизнинг фарзандлари текин тарбия кўришса, ошхоналаримизда таомлар нархи 50 фоиз арзонлаштирилган. Айрим тоифа ишчилар сут-қатиқ маҳсулотларини бепул олишади. Ёрдамчи хўжалигимиз ноз-неъматлари ҳам арзонлаштирилган нархларда сотилади. Бундан ташқари барча цехлар ўзларининг дам олиш, ювиниш хоналарига эга. Совға-саломлар, мукофотлар улашишни ҳам хотирдан четда қолдираётганимиз йўқ. Ҳар йили ёзги таътил пайти жамоамизда ишловчиларнинг 50 нафар фарзандини мамлакатимизнинг тоғли, баҳаво масканларидаги лагерларга бепул йўллаш ҳам одат тусига кирган.

Ана шу хизмат ва имтиёзларнинг барчаси жамоа ва унинг аъзолари билан тузилаётган шартномаларда аксини топган.

- Сизлар эришаётган ютуқларда шартномавий ҳужжатларнинг ўрни, роли ва аҳамиятини қандай баҳолайсиз? Шартномавий муносабатлардан корхонангизга ўз маҳсулотини жўнатган оддий қишлоқ меҳнаткашлари қандай наф кўришаяпти? Уларнинг ҳақ-ҳуқуқлари шартномавий ҳужжатларда тенг асосларда ва адолатли равишда ифодасини топганига имонингиз комилми?

- Шартнома истеъмолчини ҳам, ишлаб чиқарувчини ҳам жиддий меҳнатга чорлаётганига энди ҳеч кимда шубҳа йўқ. Биз шартномавий муносабатларни боқимандалик йўлига солинган ишончли ва мустаҳкам тўсиқ, унга урилган бир катта зарба мисолида кўраяпмиз. Нафнинг катталигини шартномавий мажбуриятларига монанд меҳнат қилган қишлоқдаги истеъмолчиларимиз кўришди. Улар корхонамизга режамиздагидан анча мўл чигит етказиб беришди, эвазига эса ўзларининг мўлжалдагидан 40-50 фоиз тайёр маҳсулотни кўп олишди. Буни рақамларга чаққанда қуйидаги манзара намоён бўлади. 1999 йили корхонамиз билан шартнома тузган хўжалик субъектлари сони 1998 йилдагига нисбатан 33 тага кўпайиб, 373 тага етди. Аммо ўтган йили корхона чигит харид қилиш бўйича ўз ички режасини адо этса-да, етказиб берилган ялпи хом ашё миқдори сезиларли ортгани йўқ. Шундай бўлса-да, ўз шартномавий мажбуриятларимизга биноан режасини уддалаган деҳқон-фермер хўжаликларига ҳам маҳсулот бера бошладик. Натижада 1998 йил ҳосили учун режани уддалаган хўжаликларга ўтган йили жами 653 тонна пахта ёғи етказиб берилган бўлса, 2000 йили бу миқдор 2 ҳиссадан ҳам мўлроққа кўпайиб, 1493 тоннага етади. Шунингдек, йирик хўжалик субъектлари ва деҳқон-фермерларга ажратиладиган кунжара ва шелуха миқдори ҳам 2 ҳиссадан зиёдроққа ортиб, жами 8900 тоннани ташкил этади.

Қарзи йўқнинг қўли узун. Қарздорлик масалаларининг ечим топгани янги иқтисодий-технологик имконларга йўл очаяпти. Атиги бир йил муқаддам ҳам бундай имкониятга эга эмасдик. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Инвестиция режалари тўғрисида» 1999 йил 13 январда қабул қилган қарори наинки ўз ички имкониятларимизни ишга солишга, балки хорижий маблағ ва технологияни ҳам кенг жорий этишимизга йўл очди. Бунинг шарофатидан ўтган йилнинг ўзидаёқ пахта ёғини чиройли ва қулай полиэтилен идишларга қадоқлайдиган янги ишлаб чиқариш линиясини барпо этишга киришдик. Республика «Ёғмойтамакисаноат» уюшмаси ва унинг раҳбарияти бу ишда бизга катта миқёсда амалий ёрдам уюштираяпти. Соатига 600 та идишга ёғ қадоқловчи мазкур цехни яқин ойлар ичидаёқ ишга солишни мўлжаллаб турибмиз. Расмийлаштирилган шартномавий ҳужжатлар юзасидан ҳам жиддий эътирозлар келиб чиқмади. Қайсики корхонада ишлар меъёрида кетар, ариза ва шикоятбозликлар барҳам топар экан, буни ҳақли равишда шу жойдаги ҳуқуқшунос-маслаҳатчиларнинг ҳам хизмати, дея эътироф этмоқ зарур. Масаланинг шу жиҳатини олсак, жамоамиз ҳуқуқшуносга ёлчигани аён. Негаки, олий маълумотли юрист Алида Масалимова корхонамизда ҳуқуқшунос-маслаҳатчи лавозимида фаолият бошлаганидан буён ўтган 10 йилга яқин вақт ичида ҳеч ким жамоанинг нонини туя қилгани йўқ. Ўзимиз ҳам ўзгаларнинг нонини туя қилиш пайида бўлмадик. Замона эса ишини ва ҳуқуқини билганники ҳамда унга амал қилганники.

Суҳбатдош:
Абдулла СОБИРОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Соғлом авлод - келажагимиз таянчи

ФАРЗАНДГА ТАХТ ЭМАС, БАХТ КЕРАК

Президентимиз Ислом Каримов ташаббуси билан экологик аҳвол қийин ҳудудларда инсонлар саломатлигини муҳофаза этиш бўйича кўплаб амалий ишлар олиб борилмоқда. Бу борада бир қанча халқаро ҳамда миллий жамғармалар ташкил этилгани ва уларнинг яхши фаолият кўрсатаётгани фикримиз далилидир.

Юртбошимиз таклифи билан 2000 йил - «Соғлом авлод йили» деб эълон қилингани халқимизга катта қувонч бағишлади. Зеро, ҳар бир оилада фарзанд бор, уларнинг саломатлиги, камоли эса қайси ота-онани ўйлантирмайди, дейсиз.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси 64-моддасида шундай ёзилган: «Ота-оналар ўз фарзандларини вояга етгунларига қадар боқиш ва тарбиялашга мажбурдирлар». Оила Кодексининг 73-моддасида эса: «Ота-она ўз болаларини тарбиялаш ҳуқуқига эга ва тарбиялаши шарт. Ота-она ўз болаларининг тарбияси ва камолоти учун жавобгардир. Улар ўз болаларининг соғлиги, жисмоний, руҳий, маънавий ва ахлоқий камолоти ҳақида ғамхўрлик қилишлари шарт. Ота-она ўз болаларини тарбиялашда бошқа барча шахсларга нисбатан устун ҳуқуққа эга. Ота-она болаларининг қонун ҳужжатларида белгиланган зарур даражада таълим олишини таъминлаши шарт» деб таъкидланган.

Ўзбекистон Республикасида МДҲ мамлакатлари ичида биринчилардан бўлиб «Соғлом авлод учун» орденининг таъсис этилиши ва шу номда жамғарма ташкил этилгани давлатимиз изчил олиб бораётган инсонпарварлик сиёсатининг ёрқин ифодасидир.

Соғлом авлодни юзага келтириш учун никоҳ тузишга монелик қиладиган ҳолларни белгиловчи қонун талабига қаттиқ риоя қилинишини таъминлаш зарур. Бу масала борасида Оила Кодексининг 16-моддасида шундай деб белгиланган: «Бир насл-насаб шажараси бўйича тўғри тушган қариндошлар ўртасида, туғишган ва ўгай ака-укалар билан, опа-сингиллар ўртасида, шунингдек, фарзандликка олувчилар билан фарзандликка олинганлар ўртасида никоҳ тузишга йўл қўйилмайди». Лекин ҳаёгда, айниқса, қишлоқ жойларида бу талабга ҳар доим ҳам риоя қилинавермайди. Бундай оилада туғилган бола эса кўпинча соғлом туғилмайди. Шунинг учун ҳам никоҳни қайд қилувчи идоралар ва тиббиёт ходимларининг, шунингдек, ҳуқуқшуносларнинг асосий вазифаларидан бири, никоҳ билан боғлиқ қонун-қоидаларни халққа тушунтириш ва уларнинг тўлиқ бажарилишини таъминлашдан иборатдир. Биз соғлом авлод учун олиб борилаётган катта амалий ишларга шу тариқа ўз ҳиссамизни қўшишимиз мумкин.

Соғлом авлод - келажагимиздир. Шунинг учун ҳам болаларни, соғлом ўсиб-улғайиши учун зарур бўлган, ҳар хил мевалар, озиқ-овқатлар билан ўз вақтида озиқлантиришга имконият бўла туриб, айрим оилаларда топганларини катта тўй ўтказишга атаб йиғадилар, айниқса, қизни узатишда жуда катта исрофгарчиликка йўл қўядилар. Бироқ қизини ҳаётга тайёрлаш масаласига эътиборсизлик билан қараганликлари сабабли ҳаммавақт ҳам фарзанд турмушда бахтли бўлиб кетмайди. Бундай ҳолатда ота-оналар қизларига ўзларича мол-мулкдан, зебзийнатдан тахт ясайдилар, лекин бахт ясай олмайдилар. Соғлом авлод эса оилада ўзаро ҳурмат-иззат устувор бўлишини тақозо этадики, меҳнатсеварлик қадрланадиган хонадонда туғилган ва тарбияланган бола ҳаётда ўз ўрнини қийналмай топади, жамиятга, халқига нафи тегадиган шахс бўлиб камол топади. Дарҳақиқат, ҳадисларда: «Ҳеч бир ота ўз фарзандига хулқу одобидан буюкроқ мерос беролмайди» деб бежиз айтилмаган. Шунинг учун ҳам болаларнинг ахлоқига эътибор берилиши ва уларни ҳаётга тайёрлаш мустаҳкам ва намунали оиланинг барпо бўлиши заминидир. Ёш авлодни ўқув жараёнида ва оилада ҳаётга тайёрлаш оила мустаҳкам бўлишининг кафолатидир. Бундай ҳаётий масалаларга аҳамият берилмаслиги кўпинча оиланинг бузилишига олиб келади. Оиланинг бузилиши болалар учун бахтсизликдир. Чунки оиланинг бузилиши болалар тарбиясига салбий таъсир қилади. Шунинг учун ҳам соғлом авлодга белгиланган тадбирларни амалга оширишдек юксак вазифани бажаришга ота-оналар, меҳнат жамоалари, давлат ва жамоат ташкилотлари фаол қатнашишлари зарур.

Баркамол, соғлом авлодни вояга етказиш ҳар бир инсоннинг буюк истагидир. Жисмонан, ақлан соғлом авлодгина халқни тараққиётга етаклайди.

Замира РАЖАБОВА,
Хоразм вилояти, Қўшкўпир тумани ФҲДЁ бўлими мудираси

Адашганлар қисмати

ЁШЛАРНИ ҲЕЧ КИМГА БЕРИБ ҚЎЙМАЙМИЗ

Ватан саждагоҳ каби азиз ва табаррук. Бу муқаддас калима замирида олам-олам ҳикмат бор. Ватанга хиёнат кечирилмайди. Ҳаётда шундай кишилар борки, улар ўрни келса оқ сут берган оналаридан ҳам тонишади, ёмонликдан қайтишмайди. Энг ёмони бундайлар ўз бузғунчиликларини, ифлос ниятларини кишилар ўртасида ҳам тарғиб қилишга интилишади. Динни ниқоб қилиб, ер юзига жаҳолат, ёмонлик уруғини сочиш, кишилар тинчлигини бузиш, тўғри йўлдан оздириш ҳаракатида бўлишади. Бу йўл Ватанга, Онага хиёнат йўлидир. Уни ҳеч бир соғлом фикрли одам қўлламайди. Турли диний оқимларга бирлашган экстремистик ақидапарастликка муккасидан кетган бундай зулмат бандалари муқаддас Ислом динини ниқоб қилиб, жаҳолат ўтини ёқишга уринмоқдалар. Онги чалғиган кимсалар эса ота-онасининг юзини ерга қаратмоқда. Эл олдида юзи шувут бўлмоқда.

Йўлдан адашганлар... Уларнинг аксарияти ёшлар. Иродаси бўш, тўғри йўлдан оғганлар қисмати ҳам ачинарли, ҳам сабоқ бўларли.

Мудҳиш феврал воқеаларидан сўнг ўтган давр биз учун ўзликни англаш вақти бўлди, десак хато бўлмайди. Ҳушёрликни йўқотмаслик ёшлар тарбияси билан жиддий шуғулланишлик, атроф-муҳитдаги воқеаларга бефарқ қарамаслик - ҳаммаси бирламчи бўлмоғини давр кўрсатди. Турли реакцион бузғунчи ғояларни тарғиб қилувчи диний адабиётларни, аҳоли ўртасида ваҳима солувга ҳаракат қилинган варақаларни тарқатиш, ақидапарастлар жаҳолатнинг тимсолидир.

Бир болага етти маҳалла ота-она дейилади. Минг афсуски, ана шу ҳикмат унутилгани бизга қимматга тушди. Ғанимлар орамизга суқилиб кириб, ниятларини ўтказмоқчи бўлишди. Ана шундайлар «қармоғига» илинганлар қисмати ачинарли бўлди. Улар ҳеч кечирилмас гуноҳи азимга ботишди. Энг ачинарлиси, бу мудҳиш иллат бир кун ёки ҳафтада амалга ошмади. У ойлаб, йиллаб эл ичида юрди. Кўплаб қишлоқ фуқаролар йиғинлари, маҳалла оқсоқоллари, ота-оналар, ўқитувчилар динни ниқоб қилганларни кўриб, кўрмасликка олди. Қишлоқларда «муллаваччалар» кўпайиб кетганидан ташвишланишмади. Уларнинг қандай диний таълимот олаётганидан, ўқийдиган адабиётларидан воқиф бўлишмади. Сабоқ бераётган кимсаларнинг кимлиги билан қизиқишмади. Охир-оқибат қурт дарахтнинг энг нозик жойларигача кемира бошлади. Болалар онги чалғиса ёмон ғояларга эргашади, қасамлар қабул қилишади.

Қумқўрғоннинг «Боймоқли» қишлоғидан ўнлаб ёшларнинг адашиб турли оқимларга кириб қолишлари, жирканч ниятлилар қасамини қабул қилиб, ота-оналарининг юзини ерга қаратиши, «Ҳизбут-таҳрир»чилар уясига айланиб қолганлиги ғоятда аянчлидир. Уларнинг кўплари ҳали ҳаётнинг паст-баландини яхши билмайди.

Қишлоқ фуқаролар йиғини, маҳалла-кўй, мактаб ва ота-оналарни булардан воқиф эмас десак, хато қилган бўлардик. «Ҳизбутчиларнинг» қишлоққа уя қуриб олишганини кўпчилик яхши билган. Деярли ҳамма лоқайдлик пардасига ўралиб олишганди. Бу эса қимматга тушди. «Боймоқли» қишлоғидагилар Эркин Болтаевнинг номини энди узоқ вақт лаънатлаб юришади. Чунки бу кимса қишлоқда ҳаммадан ҳам «фаол» бўлган. «Ҳизбут-таҳрир»нинг вилоятимизда бир неча ўн аъзоси бўлса, биргина шу қишлоқда унинг ўнлаб югурдаклари пайдо бўлган. Қумқўрғонда эса улар сони жами 70 нафар.

(Давоми 2-бетда)

Ушбу сонда:

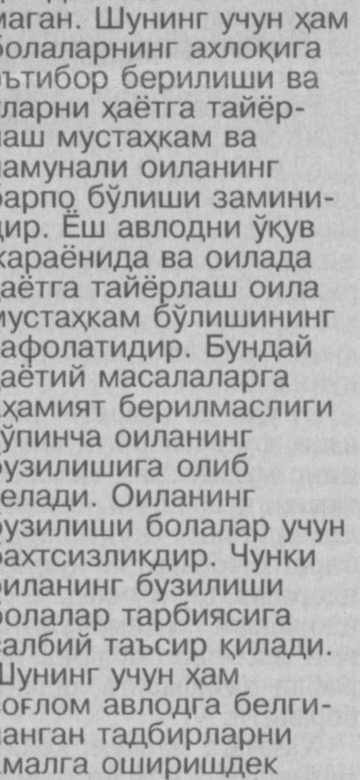

СОЧИНГДА ҚАСДИНГ БОРМИДИ? жонон кесибсан остидан...

Мавзуга қайтиб

МУЛКДОРНИ КИМ ҲИМОЯ ҚИЛАДИ?

«Инсон ва қонун», 1999 йил 14 сентябр «Бозорқўмнинг найранги»

Тўғриси, Мавлон Тожиевни аввал танимай, бироз ноқулай аҳволга тушдик. Чунки кўзларида ҳорғинлик нуқси уриб турган бу кекса одам дабдурустдан биз билан эски танишлардек ҳол-аҳвол сўрашаётган эди-да.

- Хайрли ишга қўл ураман деб, шунча овора-ю сарсон бўлдим. Қайга бормай, у ҳақ, бу ҳақ дейишдан нарига ўтишмайди. «Ҳай, барака топгурлар, бу гап-сўзларни қўйинглар, мани айбим нима?» деб сўрайвериб чарчадим. Сизларга эса раҳмат, ҳеч қурса, ҳолимни тўғри тушуниб, «Бозорқўмнинг найранги» деган ҳасратимни босибсизлар...

Ана шундан кейин ҳаммаси аён бўлди-қолди. Отахон бундан роса бир неча ой олдин таҳририятимизга келиб, бир хат ташлаб кетгандилар. Унда Давлат мулкини бошқариш ва хусусийлаштириш Жиззах вилояти бошқармаси томонидан уюштирилган «кимошди» савдосида иштирок этиб, Пахтакор туман «Деҳқон бозори» ҳиссадорлик жамиятига қарашли «Табиат инъомлари» дўконини 1 миллион 150 минг сўмга сотиб олгани ва шундан кейинги машмашалар ҳақида ёзилган эди. Биз хат билан танишгач, уни газетада чоп этишни лозим кўрган эдик. Орадан маълум муддат ўтиб, хат юзасидан бир қатор расмий идораларнинг жавобларини ҳам олгандик. Аммо масалага бира тўла ойдинлик киритадиган жавоб бўлмаганлиги боис уларни газетхонлар эътиборига ҳавола этишга шошмаган эдик.

Воқеа билан янада батафсил танишиб, Мавлон ота Тожиевнинг ҳасратидан тутун чиқишига асос бор деган хулосага келдик. Нега дейсизми? Унда қуйидаги мулоҳазаларимизга бир эътибор беринг-а!..

Пахтакор тумани давлат солиқ инспекцияси томонидан Жиззах вилоят хўжалик судининг 1999 йил 22 январда берган суд буйруғига асосан 1999 йил 6 февралда «Деҳқон бозори» ҳиссадорлик жамияти мол-мулки хатланади. Чунки мазкур ҳиссадорлик жамияти туман давлат солиқ инспекциясига 448 минг 300 сўм боқиманда қарз ва 329 минг сўм жаримани тўлашга қурби етмаётган эди. Туман давлат кадастри хизмати бўлими маълумотномасида жамиятга қарашли «Табиат инъомлари» дўкони нархи 2 миллион 72 минг 652 сўм қилиб белгиланган. Лекин 1971 йилда қурилган, бир аҳволдаги бинони ҳеч ким олмагач, амалдаги қонунларга асосан унинг нархи тушириб борилган. Ниҳоят, Давлат мулкини бошқариш ва хусусийлаштириш Жиззах вилояти бошқармаси бинони фоизлари билан 1 миллион 150 мингга «кимошди» савдосида сотган.

Кўриб турибсизки, ҳамма иш «рисоладагидек» битган. Унга казо-казо идораларнинг манман деган ҳуқуқшунос ва мансабдор шахслари бош-қош бўлган. Албатта, тегишли экспертларнинг хулосалари олиниб, ҳужжатларнинг юридик жиҳатдан бекаму кўстлиги қайта-қайта назардан ўтказилганлиги табиий, дейишимизга асос бор. Чунки ҳужжатлар тайёрлангач, уни бошқарма бошлиғи Э.Солиев, муовин А.Темиров, тегишли бўлимлар бошлиқлари ва ҳуқуқшунос ўз имзолари билан тасдиқлаб «кимошди» савдосига рухсат беришган. «Ҳолвани ҳоким ейди, калтакни етим» деганларидек, ўртада ҳеч нарсадан бехабар 10 нафар ўғил-қиз, кўплаб набира-чеваралик, айтиш мумкинки, ўзига хос катта бир оила бошлиғи, пенсионер Мавлон Тожиев чув тушди. Мустақилликнинг беқиёс шарофатини, унинг кенг имкониятларини теран англаган Мавлон ота мулкдорларга кўрсатилаётган ғамхўрликлардан руҳланиб, ўзи ҳам фарзандлари билан биргаликда бирон бир мулк сотиб олишни ният қилиб юрарди. «Табиат инъомлари» дўконининг «кимошди» савдосига қўйилгани унинг эзгу орзуси ушалишига бир туртки бўлгандек эди. Мавлон ота фарзандлари ва яқин биродарлари билан кенгашиб, қарз-ҳавола қилиб, дўкон учун накд 1 миллион 150 минг сўм тўлайди. 1999 йил 31 мартда 98-сонли олди-сотди шартномасига биноан дўконнинг қонуний соҳиби эканлиги тўғрисидаги давлат ордерини олади.

Шу ўринда «Деҳқон бозори» ҳиссадорлик жамияти раиси А.Раҳмоновнинг мазкур жараёндаги ноҳалол иштирокини қайд этиб ўтмоқ лозим. Яъни жамият раиси ва унинг ҳиссадорлари вилоят биржасининг дўкон сотувга қўйилганлиги тўғрисидаги эълонига, қолаверса, «кимошди» савдоси ўтказилишига қарши норозиликларини билдирмайдилар, таъбир жоиз бўлса, «писиб» ётишади. Олди-сотди шартномаси тузилаётганда, давлат ордери ёзилаётганда бозорқўм миқ этмайди. Тегишли пул ҳисобидан давлат солиқ инспекцияси қарзларидан қутулиб олгач, қилиқ чиқаради. Орадан 3-4 ой ўтиб, ҳиссадорлик жамияти аъзолари билан тил бириктириб, Жиззах вилоят хўжалик судига мурожаат қилади. Оқибатда аввал жамият мулкини хатлашга ўзи «фатво» берган суд бу гал даъвогарларнинг даъвосини қаноатлантиради. Бундай қарор қабул қилишда дўконнинг (!) «маъмурий бино» эканлиги қўл келади.

Жиззах вилоят хўжалик судининг мазкур қарорини бекор қилиш тўғрисида вилоят прокурори протест киритади. Иш юқори инстанция - Олий хўжалик судида кўриб чиқилади ва «учинчи навбатда сотиладиган маъмурий бино сотувга қўйилган»лиги таъкидланганн ҳолда вилоят хўжалик суди қарори ўзгаришсиз қолдирилади.

Олий хўжалик суди чиқарган қарорда «Солиқ инспекциясининг 1999 йил 6 февралдаги қарздор корхонанинг мулкларини хатлаш ва баҳолаш ҳақидаги далолатномасида трактор (баҳоси 43.400 сўм), «Табиат инъомлари» дўкони (баҳоси 250.000 сўм), кондиционер (баҳоси 1809 сўм), навес - айвонлар (баҳоси 767.000 сўм) борлигини қайд этган. Бироқ булардан фақат бозорнинг маъмурий биноси сифатида фойдаланилаётган дўкон сотувга қўйилган» дейилади. Ахир, биринчи навбатда сотиладиган трактор, кондиционер керакли сумма олдида урвоқ ҳам бўлмаса, улар нима қилишсин? Ёки навес-айвонларни сотувга қўйиш лозиммиди? Унда бозор маъмурияти (!) қиладиган ишнинг ўзи қолмасди-ку?! Бугун бозор мутасаддилари қарз ва жарималарни узиш учун энди нимани сотувга қўйишни ўйлаб кўраётган бўлсалар ажаб эмас! Негаки, орадан шунча вақт ўтган бўлса-да, жамият ҳисоб рақамига мақтангулик маблағ тушмаган. Мабодо қарзни қайтаргудек бўлишса, яна боши берк кўчага кириб қолишлари шубҳасиз. Балки бу дафъа улар бирор ёзув машинкасини ҳам қўшиб қўйишар...

Нима бўлганда ҳам қарор чиқди. Бир қараганда адолат қарор топиб, бир чигаллик ниҳоят ўз ечимини топгандек кўринади. Бироқ таёқнинг иккинчи учи ҳам борлигини унутмайлик-да! Бу ерда фуқаро Мавлон Тожиев ва унинг оила аъзолари манфаатлари, ҳақ-ҳуқуқлари ҳимояси билан боғлиқ муҳим масала эсдан чиқиб қолган. Ахир, Мавлон ота фарзандлари билан биргаликда ҳалол меҳнат орқасидан, тер тўкиб топган маблағини кўчада аллақандай шахси нотайин кимсаларга топширмаган-ку?! Нега энди улар бир қатор ваколатли идораларнинг хатоси (Мавлон ота ибораси билан айтганда «ўйини») учун ейилмаган сомсага пул тўлаб қолаверишлари керак. Бинобарин «кимошди» савдосидан тушган пулнинг маълум қисмига эгалик қилган мутасадди ташкилотлар, хусусан, вилоят биржаси бу аҳволга қандай муносабат билдираркин?.. Ахир, «кимошди» савдосини ўтказишдаги эълонлар, ташкилий масалалар учун сарфланган харажатларни қайси мансабдор ўз ёнидан қоплайди?..

Хуллас, саволлар жуда кўп. Аммо ҳар қандай вазиятда ҳам жавоб ягона бўлиши лозим. Яъни мулкдорнинг ҳақ-ҳуқуқларига зиён етмаслиги керак. Мулк эгаси бўлиш орзусида «кимошди» савдосига қатнашган одамнинг сарсону саргардонлиги, ҳам моддий, ҳам маънавий йўқотишлари тақозо этади буни.

- Барча сарсон-саргардонлигим бир бўлди-ю, дўконни сотиб олишимизга озроқ ҳисса қўшган яқинларимдан бировининг гапи бир бўлди, - деб куйинади Мавлон ота. - Ўша қарз берган жияним бу машмашалардан хабар топгач, «Сизларга берган пулимга вақтида мундайроқ машина берарди, энди эса тўртта ғилдирагиниям бермайди» деса бўладими! Устимдан бир челак совуқ сув қуйгандек бўлди. Нафсиламбирини айтганда, тўғри гапн айтди у. Э, қай бирини гапирай...

Мана сизга «юқори поғонадаги» хато ва «ўйин»нинг баҳоси! Энг ачинарли жиҳати бу каби хатолар мамлакатимизда жадал суръатларда олиб борилаётган ислоҳотлар кўламига соя солади. Бирники мингга, мингники туманга деган нақлнинг маънисини чақишга ундайди одамни.

Айтмоқчи, Мавлон ота Тожиев озми-кўпми ўз ҳақ-ҳуқуқларини таниган одам. Бу масалани охирига етиш учун астойдил бел боғлаган. Ўйлаймизки, адолат қарор топишида масъул идоралар мутасаддилари ўзларининг холисона ёрдамларини, беғараз маслаҳатларини аямайдилар. Биз эса мавзуга, аниқроғи, унинг одилона ечими ҳақида яна хабарлашамиз деган умиддамиз.

Сирожиддин РАУПОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Аср вабоси

Ёпирай, аср вабоси, «оқ ажал» деб таърифи кетган оғу даҳшатини тушунмаган одамлар ҳам бор эканми дерсиз?! Бор экан. Бўлмаса Жалолқудуқ тумани, Тошматов номли жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи Ойбек Ҳасанов Арнасойга пахта-йиғим теримига ҳашарга борган жойидан чўнтакларини гиёҳванд моддаларга тўлдириб қайтармиди?!

Ҳашардан поездда қайтаётган бу йигитчани Андижон тармоқ ички ишлар бўлими ходимлари гумон остига олишиб, унинг ён чўнтаклари холислар иштирокида кўздан кечирилганда оз эмас, кўп эмас, қуруқ ҳолда 208 грамм, нам ҳолда 139 грамм соф оғирликдаги наша чиқиб қолса бўладими?!

ОҒУ ДАҲШАТИ

уни тушунмаганлар чув тушиб қолди

Терговда аниқланишича, Ойбек наша чекишга ружу қўйган экан. Суд мажлисида у: «Мен ўзим билан ташиб келаётган наша моддаларини ўзгаларга сотиш мақсадим бўлмаган, ўзим чекиш учун олганман», деб кўргазма берди. Чекиш эса Ойбекка қимматга тушди. Энди ўн йил давомида қаттиқ тартибли колонияда оғу даҳшатини тушунса ажаб эмас.

Тошкент шаҳрида истиқомат қилувчи олий маълумотли инженер Олимжон Ҳожиматов Қирғизистон Республикаси, Ўш вилояти Аравон туманида яшовчи ота-онасини кўргани бориб «қуруқ» қайтмади. Соф оғирлиги 3,7 грамм бўлган нашани чўнтагига яшириб олганлиги божхона постида маълум бўлиб қолди.

Оилали, икки боланинг отаси бўлган бу йигит ҳам оғунинг даҳшатини уни Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 59-моддасига асосан 6 йил озодликдан маҳрум этиш ҳақидаги суд ҳукми ўқилганда тушунган бўлса ажаб эмас.

Ўш шаҳридан Бишкекка йўл олган Айбек Мурзашев Андижон вилоят, Хўжаобод туманидаги «Дўстлик» божхона-чегара масканида кўрикдан ўтказилганда титроққа тушди. Унинг эгнидаги спорт шимининг пой қисмига саккизта бўлакда алоҳида-алоҳида қилиб қадоқланган 0,8 грамм «героин» топиб олинди. Ойбек уларни яшириб, қонунга хилоф равишда Ўзбекистон Республикаси ҳудудига контрабанда йўли билан олиб кирмоқчи бўлган экан.

Бу қилмиши учун ўшлик «меҳмон» Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 59-моддасига асосан қисман қўшиш йўли билан 9 (тўққиз) йил озодликдан маҳрум этиш жазоси билан «сийланди».

Суд амалиётида ўзим кўрган бу жиноий ишлар мисолида наҳотки, айрим кимсалар «оқ ажал» - оғунинг даҳшатини ҳалигача англаб етмасалар, деб ўйланиб қоламан.

«Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас» деганларидек, нашавандлик балосига бир ўргандими, бу йўлдан қайтиш қийин кечар экан. Шунинг учун бу даҳшатли оғунинг пайини қирқиш, йўлини тўсишда ҳушёрликни ошириб, унга қарши курашни ҳар томонлама кучайтиришимиз лозим. Ҳушёр бўлайлик, атрофимиздаги ёшлар бу даҳшатли оғунинг домига тушиб қолмасин.

Абдумажид ЁРМАТОВ,
Андижон вилоят судининг судьяси

Судья минбари

МАҚСАД: КИШИЛАРИМИЗ ЭРКИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ

Денов тумани мамлакатимиз жанубидаги энг гавжум, савдо-сотиқ тараққий қилган, қишлоқ хўжалигининг барча жабҳалари ривожланган туманлардан биридир. Илгарилари ҳам қўшни республикаларнинг деҳқонлари ўз маҳсулотларини шу ернинг бозорига олиб келишиб, кўтара нархда сотиб кетишар, бу соҳадан фойда кўрмоқни кўзлаганлар олди-сотди қилиб қайтишарди.

Республикамиз мустақилликка эришганидан кейин бизнинг туманга ўхшаган ҳудудлари бошқа мамлакатлар ҳудуди билан туташиб кетадиган туманларда қонунларнинг устуворлигига қатъий амал қилиш, уларни мукаммал билиш, пухта эгаллаш эҳтиёжи ўз-ўзидан қаршимизда кўндаланг бўлди. Ҳукуматимиз томонидан чиқарилган барча қонунларда турли ирқдаги, турли дин-мазҳаблардаги фуқароларнинг ҳуқуқи тенглиги кафолатлаб қўйилган.

Бу ўринда таъкидлаш жоизки, фуқаролар ҳуқуқларининг муҳофазаси мамлакатимиз қудратини таъминловчи таянч нуқталардан бири ҳисобланган ҳуқуқий идоралар, шу жумладан, суд идоралари ходимларининг ғоят масъулиятли ҳамда шарафли вазифасига айланиб бораяпти.

Ҳаммага маълум, кейинги йилларда мамлакатимизда савдо-сотиқ ишларининг ривож топаётгани, бу йўналишда тижоратчиларга кенг йўл очиб берилгани бозорларимизнинг тўкин-сочинлигини таъминловчи омил бўлиб хизмат қилаяпти. Аммо кимларнингдир айби билан бу соҳада тез-тез қонунбузарлик ҳолларига ҳам йўл қўйилмоқда. Баъзан сотувчилар харидор ишончини суиистеъмол қилиб, хатоликларга йўл қўяётган бўлса, айрим ўринларда уларнинг ҳуқуқларини чеклаш ё бузиш ҳолатлари ҳам содир бўлаётир. Яна бошқа ҳолатлар ҳам мавжудки, харидорларнинг талаб ва эҳтиёжлари ҳисобга олинмай қолаяпти. Сотувчи ҳамда харидорлар орасидаги муносабатларнинг бузилиши ҳам ана шу ҳоллардан келиб чиқмоқда.

Бундай мураккаб масалаларни ҳал қилишда ички ишлар бўлими ходимлари, прокуратура ва суд органлари вакиллари зиммасида масъулиятли вазифалар туради. Айрим шахслар орасида ҳамон «Суд жазоловчи орган», деган нодуруст тушунча мавжуд. Йўқ, ҳеч ҳам бундай эмас.

Президентимиз таъкидлаганларидек, суд жазоловчи орган эмас, одамларнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қиладиган органга айланмоғи керак. Чунончи, инсон суд даргоҳида адолатнинг қарор топганлигига гувоҳ бўлмас экан, судга бўлган ишонч ўз кучини йўқотади. Адолат мезонларига дарз етади. Шунинг учун ҳам судья ўта масъулиятли бўлмоғи лозим.

Тарихга бир назар ташлайлик, қозилик қанчалик машаққатли вазифа эканлиги, бу масъул вазифани ҳар ким ҳам эплай олмаганлигини, қозиларни тайинлашда унинг қатор фазилатлари, келиб чиқишидан тортиб ҳалоллиги, поклиги ва бошқа жиҳатлари эътиборга олинган.

Мамлакатимиз мустақилликка эришгандан сўнг суд мустақил ҳокимият сифатида эътироф этилди. Судга, судьяга бўлган ишонч юксалди. Эндиликда суд халқнинг тўла ишончига сазовор бўлмоғи лозим. Шунинг учун халқ ишончини оқлаган судья 5 йилга, сўнг яна 5 йилга, ундан кейин эса у шу лавозимга абадий тайинланса ҳам бўлади, деб ўйлайман.

Суд мустақиллигини таъминлашда кўриладиган ишларнинг сонига эмас, сифатига алоҳида эътибор қаратмоғимиз лозим. Судья жиноий, фуқаролик ёки маъмурий ишларни кўришда ўта масъулият билан ёндашиб, кўрилаётган ҳар бир иш ортида инсон тақдири борлигини яққол ҳис этмоғи даркор. Баъзан берилаётган маълумотномаларда бир йилда жуда катта миқдорда иш кўрган судьяларни учратамиз. Мен бунга мутлақо қаршиман. Судьянинг ишларни тез-тез шошма-шошарлик билан кўриши хатоликларга олиб келади. Охир-оқибат ишлари бекор бўлади. Судья ҳайфсан олади. Шунинг учун судья ўнта иш кўрмасин, битта иш кўрсин, масъулиятни ҳис этсин.

Судьяни кўпинча ишларни кўриш мураккаблиги эмас, аксинча, ишни кўришни ташкиллаштириш чарчатади. Бунинг учун бир судьяга уч-тўрттагача ёрдамчилар берилса яхши бўларди. Биз Европа мамлакатларининг суд тизимини ташкилий жиҳатларига эътибор қаратишимиз, керак бўлса, баъзи ўринларидан фойдаланишимиз маъқул. Кўпгина мамлакатларнинг суд тизимида бир судьяга бир нечта суд ёрдамчилари хизмат кўрсатади. Бу судьяларнинг иши сифатини яхшилаш, унинг кўламини ошириш ва қолаверса, суд ишларини жаҳон андозалари даражасида олиб боришнинг бирдан-бир йўлидир.

Биз ҳуқуқий демократик давлат қуриш йўлидан бормоқдамиз. Бу йўлда қонун устуворлигига эришмоғимиз лозим. Шундай экан, қонунларга риоя қилишни, қонунлар асосида яшашни қонун йўли, адолат йўли эканлигини англайлик.

Суд ислоҳотларини амалга ошириш - давр талаби. Кадрларнинг билим ва тажрибасини ошириш, иш кўришда тажрибали судьяларнинг иш услубларини ўрганиш - булар ҳаммаси ёш судьяларнинг фаолияти самарадорлигини оширади. Қонунда кўрсатилган талабларни бажариш ҳар бир судьянинг вазифаси. Амир Темур бобомиз айтганларидек, қаерда қонун ҳукмронлик қилса, шу ерда эркинлик бўлади.

Ислом ҚАЛҚОНОВ,
Денов шаҳар судининг раиси

ЯНГИ ОЙ ЧИҚҚАН КЕЧА

Осойишталигимиз посбонлари

У халқ посбонлари билан эрта саҳарда далага чиқиб, экинзорлардан хабар олишга ваъдалашиб, уйига дам олгани келган эди. Ярим кечаси дарвозанинг қаттиқ тақиллаганидан уйғониб кетди-да, апил-тапил кийиниб, ташқарига чиқди. Кўкда янги ой хандалакнинг тилимидек бўлиб турарди. «Роса ухлаб қолибман, шекилли. Посбон йигитлар келган бўлса керак», деб кўнглидан ўтказиб, дарвоза эшигини очди. Рўпарасида у кутмаган одам - хусусий тегирмон қоровули Анвар Марқаев қалтираб, илтижоли қараб турарди.

- Ҳа, Анвар, бемаҳалда нима қилиб юрибсан, - деди ҳайрон бўлиб Юсуф. - Тинчликми, ука?

- Тинчлик бўлса сизни алламаҳалда безовта қилиб юрармидим? - деди у зўрға. - Тегирмонга ўғрилар бостириб кириб, ун олганлари етмагандек, пул ҳам талаб қилишмоқда. Йўқ пулни қаердан топиб берамиз? Онам «Участкавойни чақир, йўқса, улар ҳаммамизни ўлдириб кетишади» деди. Бир амаллаб қочиб келдим. Тезда юринг, Юсуф ака!

Иккаласи дарҳол воқеа содир бўлган жойга етиб келишди. Эшик-деразаларнинг ойналари чил-чил синиб, ер билан яксон бўлиб ётарди. Гўё қор ёққандек ҳаммаёқ оппоқ ун билан қопланган. Пул излашган шекилли, тит-пити чиқмаган нарсанинг ўзи қолмабди. Ўғрилардан эса дарак йўқ. Юсуф эҳтиёткорлик билан қалин дарахтзор томонга разм солди. Бир пайт уч одамнинг қорасига кўзи тушди. Югурганча уларнинг йўлини тўсди. Бирови ўткир пичоғини Юсуфнинг қоқ пешонасига санчмоқчи бўлиб, шиддат билан қўлини силтади. У чаққонлик билан ўзини орқага олса-да, тиғ икки қоши орасини ва чап юзини тилиб ўтди. Шунда оёғи алланарсага қоқилиб, чалқанчасига йиқилиб тушди. Бундай қулай имкониятни қўлдан бой бермаслик учун ярамаслар оч бўридек унга ташланишди. Пичоқлиси бу дафъа чап кўкрагига пичоқ санчди. Буни қўрқа-писа кузатиб турган қоровул «Вой-дод, Юсуф акани ўлдириб қўйди» деб қичқирганича қаёққадир югуриб кетди. Пичоқ устки кийимларини тешиб ўтиб, ички кўйлагининг ён чўнтагидаги гувоҳнома жилдига тегиб, тойиб кетди.

Юсуфбек 1983 йилдан бери ички ишларда ишлаб, бунақангилар билан олишавериб чиниқиб кетган. Ундан бошқа бўлганда ҳозир ўзини йўқотиб қўйиши турган гап эди. Нозир бутун куч-қувватини тўплаб, устидаги зилдай балони бир зарб билан улоқтириб ташлади. Дарҳол ўрнидан турди. Яна улар ҳамла қилишди. У моҳир спортчи милиционерлардан эмасми, бирортасини ёнига яқинлаштирмай, бирини оёғи, иккинчисини боши, учинчисини эса мушти билан уриб, уччаласини уч жойда ер тишлатди.

Тонг ёришгач, қараса, бу ови юришмаган шоввозлар ака-ука Шуҳрат ва Тойир Маҳмудов ҳамда куёвлари Қобил Ғофуржоновлар экан. Ҳеч ким ҳайрон бўлмади. Нега деганда, улар қинғир ишлари билан аллақачон отнинг қашқасидек танилиб қолишган эди-да. Ўрганган кўнгил, ўртанса қўймас, деб шунга айтсалар керак-да. Одамлардек ҳалол меҳнат қилиб яшаш ўрнига яна жиноятга қўл уриб ўтиришибди...

«Бўстон» участка нозири Юсуф Мўминовга ёрдам бергани етиб келган Оқолтин туман ички ишлар ходимлари уларни олиб кетишди. Ҳозир уч «оға-ини» ботирлар ва уларнинг ҳамтовоқлари устидан тергов ишлари олиб борилмоқда.

Қизиқ устида билмаган экан. Юсуф бир неча кун оёғини босолмай уйида ётиб қолди. Зерикишга қўймай, қўни-қўшнилари, таниш-билишлари ҳол-аҳвол сўраб, келиб туришди. Ёв қочса, ботир кўпаяр деганларидек, бири «Бизни ёрдамга чақирмабсиз-да» деса, яна бири «Биз бўлганимизда онасидан туғилганига минг марта пушаймон қилдирмасдан қўймасдик» деб Юсуфнинг кулгусини келтирарди. Безориларнинг шу пайтгача ҳеч ким мушугини пишт дея олмаган. Ҳатто олдин ишлаб кетган участка нозирлари ҳам ҳар доим улар яшайдиган кўчани четлаб ўтиб юрган. Шунинг учунми нозир Ю.Мўминовнинг ҳуқуқ-тартибот борасида амалга ошираётган камтарона ишлари айниқса, ўша тунда кўрсатган довюраклиги Усмон Носир деҳқон-фермерлар хўжалиги аҳли орасида достон бўлиб кетди.

Суҳбатдошимиз хўжаликнинг собиқ бош ҳосилоти, қишлоқ оқсоқоли Абдуназар ака бу воқеага ўз муносабатини шундай изҳор қилди:

- Бу безориларнинг отаси, тўғрисини айтиш керак, яхши одам эди, бечора. Фарзандлари нобоп чиқди. Улар беш-олти ака-ука ҳаммаси қилмишига яраша бир неча марта тегишли жойларда жазо муддатларини ўтаб келишган. Баъзи бирлари ўташмоқда. Яқинда бир укалари қамоқхонада вафот этди. Аслида уларни онасининг тарбияси талтайтириб юборди. «Муҳаббатнинг ўғиллари келаяпти, деса ер титрасин» дерди онаси. Агар уларга биров сал-пал тегиб кетгудек бўлса, ҳаммаси аридек ёпишиб, оғзи-бурнини қип-қизил қон қилмагунча тинчишмас эди...

- Ҳеч қачон ота-она фарзандига ёмон бўл деб тарбия бермайди. Шундай эмасми? - Абдуназар аканинг гапини бўлдим. - Оналари бу билан юрганларингда қадамларингдан ўт чақнайдиган ҳалол, уддабурон, чин инсон бўлинглар демоқчи бўлгандир. Ҳамма гап онаизорларининг панд-насиҳатларини нотўғри тушунганликларида эмасмикин?

- Ҳа, балли, журналист ука. Бизнинг энг катта хатоимиз болаларга болаларча муносабатда бўлолмаслигимизда.

Сўнг биз билан ёнма-ён ўтирган ҳикоямиз қаҳрамонига юзланиб, оталарга хос ажиб бир меҳри жўшаркан «Раҳмат сенга, Юсуфбек!» деб бақувват, кетмон пешидек кафтлари билан унинг кенг елкасини қоқди.

Биз Оқолтин туман ички ишлар бўлимида бўлганимизда туман ИИБ бошлиғи, милиция майори Эркин Нуруллаев халқ мулкини асрашда, тартиб-интизомни сақлашда барчага намуна бўлиб, сидқидилдан меҳнат қилиб келаётган «Бўстон» участка нозири, милиция майори Юсуф Мўминовни бир овоздан «Жасорат» медалига тавсия этганликларини маълум қилди.

Ҳа, ҳақиқатан ҳам мустақиллигимизни янада мустаҳкамлашда, юртда тинчликни таъминлашда эрта-ю кеч ҳушёр турган Юсуф Мўминовдек фидойи ички ишлар ходимларига бундай юксак мукофот берилса арзийди. Жасоратнинг катта-кичиги бўлмайди. Биз ҳам отахон олқишига қўшилиб, «Раҳмат сенга, Юсуфбек!» деймиз.

Нурмамат АЛМУРОДОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Суратда: участка нозири Ю.Мўминов.

Адашганлар қисмати

«ЁШЛАРНИ ҲЕЧ КИМГА БЕРИБ ҚЎЙМАЙМИЗ»

(Боши 1-бетда) Уларнинг айримлари кечирим сўраб, адашиб шу йўлга кирганларидан пушаймон бўлишди. Турли диний оқимларга кириб қолганлар шахси аниқланиб, қилмишига яраша жазоланмоқда. Эркин Болтаев «Ҳизбут-таҳрир»нинг масъул кишиларидан бири бўлганлиги аён бўлди. Унга нисбатан Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 244-1 моддаси билан жиноий иш қўзғатилиб, қилмишлари очилди. Эркин Болтаев вилоятнинг Бандихон, Музработ, Шеробод, Жарқўрғон туманларида диний экстремистик ғояларни тарғиб қилишга жон-жаҳди билан урinган. Ўзбекистон Республикаси Конституциясига хилоф равишда давлат тузумини ўзгартиришга, «халифалик» давлатини тузишга тарафдор бўлган кимса бўлиб чиқди. У аввал қишлоғида бузғунчилик қилди, сўнгра вилоят бўйича ҳизбутчиларнинг пешқадами бўлди. Унинг қуроли жирканч ғоялари, турли диний реакцион руҳдаги адабиётлар, варақалар ва даъватномалар бўлган. Тинтув вақтида унинг уйидан «Ҳизбут-таҳрир»нинг 4 бетдан иборат қасами, кўплаб реакцион руҳдаги диний китоблар топилди.

«Боймоқли»да йўлдан адашганлар энди қилмишларидан пушаймон. Қаранг: 1975 йилда туғилган оилали, ижарачи Абдулмуталлиб Абдуллаев, 1972 йилда туғилган Абдуназар Маҳамов, 1980 йилда туғилган Мансур Жумаев, 1979 йилда туғилган Сирожиддин Хўжамқулов, 1975 йилда туғилган Хайрулло Каримов, 1981 йилда туғилган Ислом Султонов, 1972 йилд туғилган Чори Жабборов, 1979 йилда туғилган Наврўз Жумаев, 1977 йилда туғилган Бахтиёр Холиқов, 1980 йилда туғилган Раҳмиддин Хўжамқулов, 1981 йилда туғилган Беҳзод Шоймардонов, 1978 йилда туғилган Абдимажид Абдуллаев, 1978 йилда туғилган Нормирза Жабборовлар ана шундай йўлдан адашиб, жирканч оқимнинг таъсирига тушиб қолдилар. Уларга шу қишлоқлик Ҳуснiddин Абишев, Холтожи Жабборов каби чаламуллалар дарс берганлигини қандай изоҳлаш мумкин?

Рўйхатга кўз югуртирар экансиз, вужудингизда титроқ уйғонади. 20-30 ёшга кирган қишлоқ ёшларининг бундай оқимларга кириб қолиши қандай юз берди? Энг аввало, ёшлар тарбиясига эътиборнинг йўқлиги, уларнинг нима билан машғуллиги, ким билан дўстлашгани, фикри-ўйи, қўлидаги китоби умуман назардан четда бўлган. Юқорида таъкидлаганимиздек, бундан маҳалла-кўй, фуқаролар йиғини, ота-оналар, мактаб муаллимлари бехабармиди? Йўқ!..

Динни ниқоб қилиб ифлос ниятларини амалга оширишга интилганлар минг афсуски, туманнинг бошқа жойларида ҳам учради. Қумқўрғоннинг «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги 2 бўлимида яшовчи Аҳмадхон Зайниев, Мутаҳҳар Саидов, Муҳаммаддин Мингтўраев ва Мардон Каримовларнинг диний оқим аъзоларидан эканлигини энди эл билади. Улар ҳам ақидапарастликнинг чиркин ғояларига ишонишиб, «тузоқ»қа тушишди. Турли диний адабиётлар, варақалардаги бузғунчи ғоялар уларни «сеҳрлаб» қўйди. «Оққапчиғай»нинг Кўганли қишлоғида яшочи Зокир Абдуллаевнинг бўйнига «ваҳҳобий» тавқи-лаънати бир умрга осилди. Унинг уйи туман ички ишлар бўлими ходимлари билан биргаликда текширилганда кўплаб диний адабиётлар топилди ва ашёвий далил сифатида олинди. Фуқаро Зокир Абдуллаев ҳаракатларида Ўзбекистон Жиноят Кодексининг 241-1-модда иккинчи бандида кўрсатилган жиноят аломатлари борлиги аниқланиб, иш қўзғатилди.

Адашганлар қилмишига яраша жазога тортиладилар, қисматида не бўлса кўрадилар. Аммо бизни ўйлантираётган бошқа бир жиҳат бор. Юқорида келтирилган мисоллар нимани кўрсатади? Энг аввало, ҳушёрлигимиз етарли эмаслигини. Маҳалла-кўй, қишлоқ фуқаролар йиғини, мактаблар, ота-оналар қаёққа қарашмоқда? Мана, лоқайдликнинг не оқибатларга олиб келганини ўз кўзимиз билан кўрдик.

Ҳақиқатдан кўз юмиб бўлмайди. Кеч бўлса-да, лоқайдлигимизни англаб етдик. Унинг ёмон оқибатларидан афсус чекдик, бу бизга сабоқ бўлиши керак.

Бахтиёр МЎМИНОВ,
Қумқўрғон тумани прокурори,
адлия кичик маслаҳатчиси

Наврўз туҳфаси

АДЛ ҚЎРҒОНИГА ЯРАШГАЙ ШУКУҲ

Яшариш ва гўзаллик айёми - Наврўз байрами арафасида Қашқадарё вилоятининг Ғузор тумани марказида адолат қўрғони - суд биноси фойдаланишга топширилди. Ўз салобати ва виқори билан кейинги пайтда Ғузорда қурилган бинолар орасида ўзгача шукуҳ билан қад ростлаган бу бино вилоят адлия бошқармаси томонидан Қашқадарё вилоят Жамоа-ширкат қурилиш трестига буюртма берилган эди. Ўтган қисқа фурсатда Ғузордаги 245-хўжаликлараро механизациялаштирилган кўчма колонна (бошлиғи Э.Дўсмуродов) қурувчилари миллий архитектурамиз анъаналари асосида айни пайтда туман судининг раиси бўлиб ишлаётган Олим Тангматовнинг лойиҳа маслаҳатлари асосида бунёд этилди. Бино қурилиши учун шартнома нархида 26 млн. 170 минг сўмлик маблағ сарфланди.

Қўшқаватли бино устида мамлакатимиз байроғи ҳилпирайди. Пешайвон устида эса кўзлари бекитилган, аммо қўлида адолат тарозусини тутган Фемида ҳайкали қад ростлабдики, унга кўзингиз тушиши ҳамоно ким бўлсангиз ҳам, қачон бўлса ҳам бу дунёда қилган савоб ва гуноҳларингиз тарозу палласига қўйилажаги ёдингизга тушади... Суд биноси бир пайтда икки суд жараёнини олиб боришга мўлжалланган бўлиб 2 та суд зали, маслаҳатхона, 3 та адвокатлар хоналари, 3 та нотариус хонаси, ижрочи хоналари мавжуд. Қурувчиларнинг бундай ажойиб Наврўз туҳфаси барча катта-ю кичикни бениҳоя қувонтирди.

Ўз мухбиримиз

ЛАФЗСИЗЛИК БАЛОСИ

ёки мулкий низони ҳал қилишнинг пўписа усули ҳақида

Журналист суриштируви

- Ҳуқуқий нашрлар орасида «Инсон ва қонун» газетасининг турмушимиздаги айрим соҳаларда бўлаётган ноқонуний хатти-ҳаракатларни очиқ-ошкора фош этиш борасида қилаётган дадил чиқишлари бизни қувонтирмоқда, - дейди Чироқчи туманидаги Чамбил қишлоғида яшовчи нафақахўр Қудрат бобо Рўзиқулов. - Айниқса, газетанинг 1999 йил 2 ноябр сонида эълон қилинган «Талон қилинган мулк» мақоласида баён қилинган фикр ва мулоҳазалар, «миллионларини ноқонуний олдириб қўйиб оромини йўқотган Ором Лапасов»нинг дарду изтиробларини ўқиб, мана ёзса бўлар экан-ку, ҳеч бўлмаса шу газета адолатнинг юзага чиқишига ҳисса қўшибди, дея хурсанд бўлдим. Ором бобо оромини топдими-йўқми, билмадим, менинг ҳам бошимдан шунга ўхшаш воқеа ўтиб, ўтган йили 3 июлдан буён менинг ва ўғилларим қўлида бўлган кичик ёғ заводини ички ишлар ходимлари аралашуви билан олдириб қўйиб, бормаган идорам қолмади. Илтимос, мен қариянинг ҳам дардини тинглаб, маъқул бўлса газетада эълон қилсангизлар.

Газетада эълон қилиш қочмас, аввал ўрганиш лозим, дея воқеа тафсилотларини ўзимизча синчиклаб ўрганишга тушдик. Қудрат бобо Рўзиқулов таҳририят номига йўллаган аризасида ёши 70 да эканлигини, иккинчи гуруҳ меҳнат ногирони бўлиб, оиласида 10 нафар фарзандни тарбиялаб, вояга етказганлигини ёзади. Шунингдек, у 1997 йили ўғли Азамат Рўзиқулов номига «Туронзамин» фермер хўжалиги ташкил этгани ва яхши ниятлар билан масхар уруғини қайта ишлаб, ёғ чиқарадиган кичик цех олиб келиб, унинг бир қисмини ўрнатиб иш бошлаганлигини, кейинчалик ёғ ишлаб чиқариш цехини алоҳида корхона қилиш мақсадида бошқа ўғли Исоқжон Қудратий «Чамбил» корхонасини тузишга киришганини баён қилади. Ўша пайтда Латиф Жўраев мулкий низо бартараф этилгунча ёғ заводи Китоб туманида яшовчи Алишер Каримов деган шахсда сақланади, дея «тилхат» олиб беради. Қудрат бобо Алишер Каримов томонидан берилган «Ўртадаги муаммо ҳал бўлмагунча кичик ёғ заводи Китоб тумани «строй рембыт» биносида сақланади», деган мазмундаги «тилхат»ни қучоқлаб қолаверади. Чунки Тошкентдан шартнома тузиб, ёғ заводини олиб келтирган ўғли Исоқжон Қудратий ҳам уйда йўқ эди. Хуллас, ваколатли идора вакилларининг аралашуви билан муаммо ҳал этилмаса-да, ёғ заводини Тошкентга олиб кетадилар. Қудрат бобо эса ёғ заводи учун тўлаган накд 240 минг сўмдан кўпроқ пули-ю, ёғ заводидан ажралиб, арз-додини минг бир жойга айтиб қолаверади.

Аслида бу воқеанинг кечмиши қандай? Масалага ойдинлик киритиш мақсадида тошкентлик вакилни қидириб, унинг ишхонасига бордик. У Тошкент шаҳар, Бобур кўчаси, 210-уйда жойлашган «Истиқбол технологияси» корхонасининг директори Зебо Қодирова экан. Шунингдек, опа техника фанлари номзоди илмий унвонига ҳам эга экан. Зебо опа ҳам яхши ниятда кичик ёғ заводлари олиб келиб, уларни тегишли жойларга олиб бориб ўрнатиб берадиган кичик корхона тузган. Бу корхонанинг довруғини эшитган Қудрат бобонинг ўғли Исоқжон Қудратий унинг ҳузурига келиб, кичик ёғ заводи олиб, масхар ёғи ишлайдиган ёғ цехи қурмоқчи бўлганини айтади. Иккала томон ўртада шартнома тузиб имзолайдилар. Шартнома бўйича кичик ёғ заводи ускуналари ва технологиялари нархи 1100000 (бир миллион бир юз минг сўм) қилиб белгиланади. Буюртмачи шартномани имзолагандан сўнг 15 кун муддат ичида 300 минг сўмни пул ўтказиш йўли билан тўлаш мажбуриятини олади. Шартномага асосан «Чамбил» корхонасининг раиси Исоқжон Қудратийнинг Тошкент шаҳри, Юнусобод тумани, 9 квартал, 20-уй, 47-хонадонини 525 минг сўмга нархлаб, бажарувчи ихтиёрига беради.

Шундай қилиб, Зебо Қодирова Исоқжон Қудратийдан 240 минг сўм накд пул ва бир хонали уйни олиб, унга қизини жойлаштириб, кичик ёғ заводини Чамбил қишлоғига Азамат Рўзиқулов номидаги «Туронзамин» фермер хўжалиги ихтиёрига топширади. Қудрат бобонинг аризасига кўра ёғ заводи учун бир миллион сўмга яқин харажат қилинганига қарамай, ёғ цехининг ярми келиб ўрнатилганлиги ва ишга туширилмаганлиги ва тозалаш системалари ишламаганлиги учун Тошкентга Зебо Қодирова ҳузурига бир неча бор бориб «Заводингни тўлиқ ишга тушириб бер ёки берган пулларни тўлаб, заводингни қайтариб олиб кет», дегандан кейин Зебо опа уйни бир йилдан кейин қайтариб берганини, лекин пулини қайтармай, заводни олиб кетганини баён қилади. Энди Зебо Қодированинг таҳририят номига ёзган «тушунтириш хати»га эътибор беринг: «Биз 1997 йил 1 июлда Чироқчи тумани «Чамбил» кичик корхонаси директори Исоқжон Қудратий билан ўзаро ишлаш шартномаси тузган эдик. Бу томондан ёғ заводи қўйилиб, улар 1997 йил охиригача 1100000 сўм тўлашлари керак эди. Мен бир неча бор бориб заводни ўрнатиб ишга тушириб бердим. Лекин Исоқ Қудратий пулни тўламай, мени 3 йил сарсон қилди. Шунинг учун 1999 йил июл ойида бориб, заводни олиб келмоқчи бўлганимда қаршиликка дуч келдим. Ички ишлар ходимларига (Чироқчи туман ИИБ ходимларига демоқчи) илтимос хат ёзган эдим. (Аслида бундай ариза ёзилмаган, оғзаки илтимос қилинган) Холис жойга қўйиб туришни вақтинча келишиб олган эдик. Шу ниятда 2 ой пойладим. Августнинг охирига бориб заводни олиб келдим, таъмирлаб ишлатиш учун. Менга берган 240 минг сўмдан 3 баробар кўп пул кетган: заводни ишга тушириш, йўл, иш ҳақи ва амортизация учун. 1 та рафинатор уларда қолган, нархи 200 минг сўм атрофида».

Демак, Зебо опанинг даъвосига кўра улар, яъни Исоқжон Қудратий опадан анча қарздор ҳам. Опага шундай савол беришга мажбур бўлдим: «Зебо опа, ўзингиз ўқимишли, йўл-йўриқни тушунган аёл экансиз, наҳотки мулкий низони ҳал этишнинг бирдан-бир йўли хўжалик судига мурожаат қилиш эканлиги хаёлингизга келмади?»

Бирдан опанинг кўзлари ёшланди ва тўғрисини тан олди. Жавобдан эса очиғи қониқмадим. Майли бугунми, эртами ҳақ жойига қарор топар, ё Зебо опа ёки Қудрат бобо тўғри йўл танлаб ораларидаги мулкий низони одил суд орқали ҳал этар, бироқ мулкий низога қонунсиз аралашган Латиф Жўраевнинг хатти-ҳаракатига нима дейиш мумкин?

Қудрат бобонинг вилоят, республика прокуратураларига ёзган такрорий шикоятларидан кейин Қашқадарё вилоят ички ишлар бошқармаси хизмат текшируви ўтказиб, мулкий низога аралашгани учун Латиф Жўраевга «ҳайфсан» берган. Ариза бўйича Латиф Жўраевга учрашганимизда у Зебо Қодировани танимаслигини, бироқ Алишер Каримов деган таниши келиб илтимос қилганлигини, кейин Зебо Қодирова ҳам оғзаки илтимос қилгани учун 3 нафар милиция ходимини томонлар ўртасида ўзаро жанжал чиқмаслигининг олдини олиш мақсадида жўнатганлигини тан олди. Лекин опа келишувга ва тилхатга амал қилмай, заводни олиб кетиб қолганлигини айтди. Шунингдек, Латиф ака ҳали бироз шошмай туришимизни, Алишер Каримовга телефон қилиб опадан заводни қайтариб олиб келиб Қудрат бобога бермоқчи бўлаётганини ҳам эслатди. Бундай ваъдани Латиф Жўраев Қудрат бобога ҳам берган экан.

Яна бир гап: ўртадаги учинчи одам - Алишер Каримов ким? Нега у опа билан Тошкентдан Чамбилга заводни олиб кетгани келади ва қизиғи ўртада опа номидан заводни ҳеч қаёққа олиб кетмаслик ва холис жойда сақлаш учун «тилхат» беради? Тошкентда у билан ҳам учрашишга тўғри келди. У яшаш манзили, иш жойини кўрсатмай, таҳририят номига шундай тушунтириш хати ёзиб берди: «Мен Зебо опа билан одамгарчилик юзасидан бирга борганман. Қудрат бобо билан олди-бердиларидан хабарим йўқ эди. Буларнинг ўртасидаги муаммо ҳал бўлгунча бир ой ёғ заводи менда бўлади» дея «тилхат» берган эдим. 2 ой вақт мобайнида ҳеч қанақа хабар бўлмагач, опа ёғ заводини Тошкентга олиб кетибдилар. У Қудрат бобо Латиф Жўраевни қистовга олаётган экан, бир иложини қилиб, заводни опадан олиб Қудрат бобога қайтарамиз, дея қўшиб қўйди. Ўзлари билан Тошкентдан олиб келган яна 2 нафар шахс тўғрисида ҳеч нарса демади. Энди Қудрат бобонинг аризасини қайта-қайта текширган Чироқчи туман прокуратурасининг катта ёрдамчиси, адлия маслаҳатчиси Қалқон Аҳмедовнинг хулосасига эътибор беринг: Латиф Жўраевнинг хатти-ҳаракати эса муқаддам текширилиб, унинг қисми вилоят ички ишлар бошқармаси бошлиғи томонидан интизомий ҳайфсан жазоси берилганлиги билан чегараланади. Унинг ҳаракатида жиноий жавобгарлик аломатлари йўқ эканлиги аниқланди. Зебо Қодирова ҳаракатида ҳеч қандай ўзбошимчалик ҳолати топилмади. Лекин иккала томон ҳам бири-биридан ҳақини талаб қилиб судга мурожаат қилмаяпти. Фикримизча, шартномани ижро этувчи томоннинг маълум маънода айби бўлиб, лафзсизлик аломатлари мавжуд. Одамнинг лабзи ҳалол дейдилар. Зиммасига мажбурият олиб, қоғозга имзо чекаётган киши уни вақтида бажаришни ҳам ўйлаши керак. Жумладан, учинчи одам бўлиб ўртага тушганлар ҳам. Ўртада адолат тарозуси - қонунларимиз турганда ҳеч кимнинг ўз хоҳиш иродаси билан иш тутишга ҳаққи йўқ.

Ғози РАҲМОН,
«Инсон ва қонун» мухбири

ТАҲРИРИЯТДАН: ***Мазкур мақолани чоп этишдан мақсадимиз, кимнидир оқлаш ёки қоралаш эмас, балки воқеани бор бўйича очиқ, ошкора кўрсатишдир. Кўриниб турибдики, тарафлар ўртасида низо бор. Лекин энг ачинарли томони, гарчи бир қатор ҳуқуқ-тартибот идоралари бу муаммо билан бир қадар шуғулланган бўлсалар-да, ҳануз унинг ечимидан дарак йўқ. Биз мутасадди идоралардан бу борада тегишли жавобни кутиб қоламиз.***

Балои нафс

БОЛАЛАР ҲАҚИДАН ҲОТАМТОЙЛИК

(кичик фельетон)

Сурхондарёнинг Сариосиё туманида 66-сонли махсус санаторий-интернат мактаби бор. Бу даргоҳда асосан умуртқа поғонаси касалланган болалар таълим олиш билан бирга шифокорлар ёрдамида даволанадилар ҳам. Бошқача айтганда, бу жой хайрли ва ёш авлоднинг камол топишидаги ўзига хос тарбия масканидир. Достон Жаффаров деган шахс кўп йиллардан буён ана шу даргоҳда бош ҳисобчи вазифасида ишлайди. Ҳисоб-китобни жуда ўрнига қўядиган, бармоқлари ҳам чўт ташлашда анчагина чаққон... Аммо...

Элимизда бир нақл бор: «Йўғонини йўниб е, ингичкани чўзиб е», дейдилар. Достон ака деганимиз ҳам ана шу нақлга устамонлик билан амал қилди, ўз номига ва бирга ишлайдиган ҳамкасбларидан айримларига маош ёзишга киришди. Келинг, яхшиси хашакдан ҳашам битмай, ёлғондан қасам ичмайлик-да, ҳотамтой ҳисобчи акамизнинг болалар ҳақига қандай хиёнат қилган фаолиятидан бир чимдим далиллар келтирайлик. Қолганини... топишиб олишар.

Мактаб интернатда 3 та «ГАЗ», «ЗИЛ» русумли юк машиналари гаражда қантарилиб қўйилган.

- Нега юк машиналари носоз? - сўраймиз ҳисобчидан.

- Эҳтиёт қисмлар йўқ. Маблағ етишмайди, - жавоб қилади у.

Афсуски, ноқонуний ойлик маошлар, ажратилган бензин ёқилғиси олиниб, талон-тарож қилишган маблағ топилади-ю, бу ёғига қолганда... Йўқолганига қайғурма, топилганига қувон эканда!

Интернат-мактабнинг собиқ директори Абдужаббор Гаффоров ҳеч бир асоссиз 1999 йил 1 сентябридан 5 та параграфли буйруққа имзо чекади. Ана шу буйруғида «Мактаб бош ҳисобчиси Достон Жаффаров, хўжалик мудири Тошпўлат Ашуров, директорнинг хўжалик ишлари бўйича ўринбосари Неъмат Камоловларга 1999 йил 1 сентябрдан бошлаб ҳайдовчи сифатида ойлик маоши берилсин», деган ноқонуний ҳолатни расмийлаштиради.

Бош ҳисобчи бу буйруқнинг ноқонуний эканлигини била туриб, ўтган йилнинг 366-тўлов ҳужжати билан ўзига ва озиқ овқат мудири Тошпўлат Ашуровга, директорнинг хўжалик ишлари бўйича ўринбосари Неъмат Камоловга ҳар ойга 5 минг сўмдан иш ҳақи ёзиб, 56 минг 518 сўм пулни шарақлатиб санаб олишади.

Шу йилнинг январ ойи билан ҳисоблаганда эса ҳар бир масъул ходим, бош ҳисобчи ёрдамида 25 мингдан жами 75 минг сўмлик болалар ҳақини «туя» қилишади.

- Ўтган йили бензин ёқилғиси олинганми? - сўраймиз бош ҳисобчидан.

- Ҳа, 1998 йил 1 декабрда 9-сонли фактура билан Сариосиё нефт маҳсулотлари билан таъминлаш корхонасидан 27 минг сўмлик А-72 русумли бензин ёқилғиси олинган, - жавоб қилади у.

- Бензин қаерга ишлатилган?

- Уччаламизнинг «ВАЗ-2106» жигулимизга сарфланган, - бамайлихотир жавоб қилади у.

- Нега?

- Ҳа, машиналар юрмайди. Биз ўз машинамиз билан озиқ-овқат ташиймиз. Кассирни банкка олиб бориш керак, - важлар излайди ҳисобчи.

Аммо у шу ерда ҳисобдан адашди. Билмай эмас, билиб адашди. Нега дейсизми? Келинг, далилларга мурожаат қилайлик.

Сариосиё нефт маҳсулотлари билан таъминлаш корхонасидан бизга берилган маълумотларга асосан мактаб-интернат 1999 йил 8 февралида 150 литр, 21 июлида 300 литр, 9 декабрда 457 литр, жами йил давомида 908 литр ёки бир тоннача бензин ёқилғиси олган. Бу эса ҳисобчи акамиз юқорида таъкидлаган 27 минг эмас, қарийб 60 минг сўмни ташкил этади. Ёқилғи эса жавобгар шахсларнинг «Жигули»сига қонунсиз сарф этилиб, боз устига ойлик маошлари ҳам тўланганлигини қандай баҳоламоқ керак? Улар яна ўз вазифалари учун алоҳида ойлик маоши олишади?!

Мактаб-интернатда 460 нафар болалар тарбияланади. Уларнинг ҳар бирининг кунлик овқатланиши 290 сўм атрофида белгиланган (ўтган йил ҳисобида). Ўтган бир йилда халқ таълими бўлимига берилган ҳисоботда озиқ-овқат маҳсулотлари учун кетган харажатлар 21 миллион 667 минг 600 сўм миқдорида кўрсатилган.

- Молияга берилган ҳисоботни кўрсатсангиз? - сўраймиз ҳисобчидан. У киши бирданига қизариб кетадилар ва:

- Сиз чуқурлашиб кетаяпсиз. Мен вакил чақиришим керак. Яна бизга айтишганки, вилоят прокуратураси, СНБ, ҳокимдан махсус рухсат олмай, текширишга ҳаққингиз йўқ, - дея дело-дафтарни ёпиб қўяди.

Биз у кишига матбуот вакили текшир-текшир қилмаяпти, фақат баъзи ахборот ва маълумотлар олмоқчи, бунга ҳақли, дея қонунни тушунтирган бўламиз. Ҳисобчи қизариб-бўзарганича бу ҳақ-ҳуқуқларимизни тан олмайди. Бунинг тагида эса бош ҳисобчи Достон Жаффаровнинг қарийб 140 минг сўмлик давлат маблағини талон-тарож қилиш факти ётарди-да. Агар ўтган йили озиқ-овқат харажатларини 12 ойга бўлсангиз, ҳар ойига ўртача 1 миллион 805 минг сўмдан чиқим тўғри келади. Зеро, бу рақамни ҳам 460 нафар тарбияланувчиларга бўлсак, ҳар бирига 392 сўмдан тўғри келади. Демак, ҳар бир тарбияланувчига белгиланган 290 ўрнига 392 сўмдан кунлик харажат чиққан. Лекин интернатдаги бир қозонда пишириладиган таомларга ўша харажатнинг ярми ҳам кирмайди. Ҳар кунги овқатланиш таомномасидаги озиқ-овқатлар вазни болалар уни еб бўлгандан сўнг тўлдирилади. Ўғирликни яширишнинг янги усулларини ҳам пухта ўзлаштириб олишган. Шу сабаб ҳам интернатда аризабозлик, шикоят ёзиш, текшир-текширлар йил давомида давом этиб келмоқда.

Биз бош ҳисобчи Достон Жаффаровнинг фаолиятидан айрим далиллар келтирдик холос. У ёғини Сурхондарё вилоят халқ таълими, қолаверса, вилоят ҳокимиятидаги масъул раҳбарлар, лозим бўлса ҳуқуқ-тартибот идоралари ўрганиб чиқиб, хулоса ясар деган умидимиз ҳам йўқ эмас.

Собир ЁДИҚОВ,
Сурхондарё вилояти, журналист

КЎРШАПАЛАКНИНГ «ПАРВОЗИ»

Фельетон ўрнида

Шарқда аёллар азал-азалдан муқаддас деб биланган, эъзозланган. Шу боис бирор қаламкаш йўқки, аёл шаънига шеърлару ғазаллар битмаган бўлса...

Афсуски, ҳар тўкисда бир айб деганларидек, орамизда пулга, бойликка ружу қўйиб, аёллик, оналик шаънини булғаётган опа-сингилларимиз ҳам учраб туриши ачинарли. Бу гап кўпроқ фирибгарлик, товламачилик каби иллатларни ўзига «касб» қилиб олганларга таалуқлидир.

Ривоят қилишларича, аёл киши гуноҳ ишга қўл урса уни ёввойи мушук билан бир қопга солиб, узоқроққа элтиб, савалаб жазолаган эканлар. Тарбиянинг таъсирчанлик моҳиятини англаш учун балки бўрттириб айтилган мазкур ривоят замирида чуқур маъно ётмаганмикин? Гўзаллик, ҳаё, иффат, назокат тимсоли, рамзи бўлган аёлнинг ҳаром-харишга қўл уриши болалари тарбиясига демакки, жамият равнақига путур етказади-ку. Шунинг учун уларнинг бундай хатти-ҳаракатларини қонун нуқтаи назаридан баҳолаш муҳимдир. Зеро, қонунни ҳурмат қилиш, унга итоат этиш ҳар бир фуқаронинг муқаддас бурчидир.

Ўзини гоҳ тележурналист, радиомухбир, гоҳ вилоят соғлом авлод учун жамғармаси матбуот маркази бошлиғи деб таништириб, фуқароларни турли найранглар билан алдаб, товламачилик қилиб юрган Ҳамида Хайруллаева ана шундайлар тоифасига мансуб Фирибгарликни ўзига касб қилиб олган, қандай йўл билан бўлса-да, бойлик орттириш домига тушган Ҳамидага «клиентлар» ҳам дарров топила бошлади. Жумладан, Ғиждувон шаҳар, Мансур Сайфуллаев кўчаси, 63-уйда истиқомат қилувчи, қарамоғида 2 нафар I-II гуруҳ ногирон фарзанди бўлган фуқаро Рашида Эргашеванинг кўнглига йўл топган қаҳрамонимиз «Сизга «Дамас» машинаси олиб бераман», деб 150.000 сўм пул, 50 кг. гуруч, чой, майиз, ёнғоқ, бодом, гўшт, жами 12460 минг сўмлик маҳсулотларни жиғилдонига урди. Бу ҳам етмаганидек, республика нуфузли раҳбари номига хонадон бошлиғи Сафар Нормуродов номидан туман ҳокимлигидан арз этиб, ўзи сохта имзо чекиб, шикоят хат ёзди. Ушбу хонадон эгаларидан олган пулларни «ҳалоллаб» еийш мақсадида 20 ноябр 1998 йил, 409-сонли ИДАТ «Асака» банки Бухоро филиали бошлиғи М.Ф.Бақоев номидан ўзи имзо чекиб хат жўнатди. Бу ҳам етмаганидек, Х.Хайруллаева ўз жиноий ишларини давом эттириб, Қоровулбозор тумани Марказий касалхонаси бош ҳакими Тавбоевга, адвокат Пернобекова, Ботиров сингари одамлар номидан телеграммалар жўнатди. Когон шаҳри, Геофизика шаҳарчаси, Тинчлик кўчаси, 7-уйда яшовчи Маҳмуд Хожиевдан ҳам «Тико» машинаси олиб бераман» деб 800.000 сўм пулни санаб олди. Бухоро шаҳар, 17. С.Раҳимов маҳалласи Артема кўчаси, 29-уйда яшовчи 14 нафар (шундан 2 нафарининг ногирон болалари бўлган) шахсдан, жумладан фуқаро М.Солиевадан ҳеч қандай ваколати йўқлигига қарамай, «Сизга уй олиб бераман», деб 21500 сўм пул ва 2,5 метр помбархат материал ундирди. Нафси ўпқонга айланган бу фирибгар шу билан қаноатланиб қолмай, Пешку тумани, Ўзбекистон кўчаси, 2-уйда яшовчи фуқаро Хўжақул Рамазоновга дастлаб «Соғлом авлод учун» жамғармасидан 30 минг сўм пул ва 1 та гилам мукофотини, сўнг эса «Дамас» машинаси олиб беришни ваъда қилиб, 108 минг сўм пул, шунингдек, арoқ, коньяк, гўшт, балиқ, битта қўй, магнитафон, жами яна умумий қиймати 100.000 сўмлик озиқ-овқат ва турли хил буюмлар олди.

Фуқаро Х.Рамазонов алданганини билиб, пулларини талаб қилганида, Х.Хайруллаева «Сени «Муштум»га ёзаман, ўзингни йўқ қилиб юбораман, болаларингни ўғирлатаман», деб дўқ-пўписа қилди.

Кўза кунда эмас, кунида синади, дейди халқимиз. Бухоро вилоят ички ишлар бошқармаси ходимлари ниҳоят фирибгар Х.Хайруллаева «ижоди»га нуқта қўйдилар. Тажрибали терговчилар М.Мустафоев ва Ё.Очилов олиб борган малакали тергов жараёнида фирибгарлик барча жиноятлари фош бўлди. Тергов жараёнида бу аёлнинг яна бир қинғир иши очилди. Маълум бўлишича, у олий ва ўрта махсус билим юртларининг сохта дипломларини ҳам сотар экан.

Жиноят кўчасига кирган Х.Хайруллаева юқоридаги сингари қилмишлари билан бир қанча фуқароларга моддий ва маънавий зарар етказди. Яна бир муҳим масала: мустақил мамлакатимизда журналистлар обрўси кун сайин ошиб, улар «Тўртинчи ҳокимия» мавқеида қадр, эъзоз топаётган бир пайтда бундай «ижодкор»ларнинг «хурмача» қилиқлари шу соҳа заҳматкашларининг нафсониятига тегиши табиий, албатта. Чунки бирники мингга, мингники туманга, дейди халқимиз.

Узоқ йиллардан буён товламачилик, фирибгарлик «касби» билан кўплаб фуқароларга ҳам моддий, ҳам маънавий зарар етказган фирибгарнинг «фаолияти»ни Бухоро туман суди қонуний баҳолаб, уни 11 йил муддатга озодликдан маҳрум этди.

Эркин СУЛТОНОВ,
Бухоро тумани прокурори, 1-даражали ҳуқуқшунос

Прокурор минбари

ТАРОЗИ — ХУДО РОЗИ

Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 4 сентябрдаги бозорларда сифатсиз озиқ-овқат товарлари сотилишини бартараф этиш чора-тадбирлари тўғрисида истеъмолчилар ҳуқуқлари ҳимоя қилинишини таъминлаш, сертификатланмаган, сақлаш муддати ўтиб кетган озиқ-овқат маҳсулотлари сотилишининг олдини олиш, аҳоли саломатлигига зарар етказилишига йўл қўймаслик бўйича қўшимча чора-тадбирлар ҳақидаги қарори бажарилиши юзасидан Қарши шаҳар прокуратураси ходимлари бир қатор тадбирларни амалга оширмоқдалар.

Бу борада сўнгги пайтларда жойларда ўтказилаётган фуқаролар билан юзма-юз учрашув ва суҳбатлар айниқса яхши самара бермоқда. «Маҳаллот» маҳалласида бўлиб ўтган ана шундай учрашувлардан бирида шаҳар «Деҳқон савдо бозори»даги бошбошдоқликлар хусусида фуқаролар арз қилишган эди. Шаҳар прокуратураси вилоят метрология ва стандартлаш бошқармаси, давлат солиқ инспекцияси, шаҳар санитария эпидемиология станцияси, ички ишлар бошқармаси ҳамкорлигида зудлик билан текширув ташкил қилинди. Ушбу текширувда бозор ҳудудида айрим шахслар ишлаб чиқариш маркасини тасдиқловчи ҳужжатларсиз маҳсулот сотаётганлиги факти аниқланди ва улар маъмурий жавогарликка тортилдилар.

Шунингдек, «Деҳқон савдо бозори» ёнида жойлашган савдо дўконида умумий қиймати 299079 сўмлик спиртли ва яхна ичимликлар лицензия олмасдан, ҳужжатсиз, назорат касса машинаси ўрнатмаган ҳолда савдо қилинаётганлиги маълум бўлди. 17 дона 0,5 литр сиғимли «Орзу» ароғи эса стандарт кўригидан ўтказилганда истеъмолга мутлақо яроқсиз деб топилди. Савдо қоидаларига риоя қилинмаган ушбу дўкон мудирига Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 189-моддаси 3-қисми билан билан жиноий иш қўзғатилди.

Косон тумани Нукуз қишлоғида яшовчи яна бир фуқаро эса донаси 400 сўмдан бўлган 0,5 литр сиғимли 200 дона «Олтин воҳа» ароғи, донаси 130 сўмлик 400 дона «Ўзбекистон» виноси ва умумий қиймати 132 минг сўм бўлган спиртли ичимликлар билан ҳеч қандай ҳужжатларсиз савдо қилаётгани аниқланиб, унга нисбатан жиноий иш қўзғатилди.

Бозорнинг қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотилаётган расталарида ишлатилаётган тарози тошлари ҳам текширилди. Афсуски, бу ерда ҳам ғирромлик, харидор ҳақига хиёнат қилиш дек иллатлар бор экан. 5 кг.лик ва 2 кг.лик тошлар тортилиб кўрилганда, уларнинг оғирлиги 1 кг. 200 гр ва 400 гр кам чиқди.

Шундай қилиб, давлат кўригидан ўтмаган тарози ва тарози тошларидан фойдаланиб, мўмайгина фойда кўриб юрганлар ҳам маъмурий жавобгарликка тортилдилар.

Республикамиз Президентининг «Бозорлар фаолиятини ташкил этишни ва аҳолига хизмат кўрсатиш сифатини яхшилашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг «Бозорларда сифатсиз озиқ-овқат маҳсулотлари сотилишини бартараф этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорини бажариш шу соҳада содир этилаётган камчилик ва нуқсонларни йўқ қилишга тўла асос беради. Бунинг учун солиқ ва ички ишлар идоралари, ҳокимият вакиллари ҳамкорликда кўплаб тадбирлар ишлаб чиқишлари муҳимдир. Қарши шаҳар «Деҳқон савдо бозори»да ҳукумат қарорларининг ижроси тўлиқ таъминланмаганининг сабабларидан бири ҳам қоидабузарликларга қарши кескин кураш олиб борилмагани ва назоратнинг сусайтириб юборилганидир. Бугунги куннинг талаби эса «сен менга тегма, мен сенга» қабилида иш тутмоқ усулини рад этади.

М.ЭРМАТОВ,
Қарши шаҳар прокурори, адлия кичик маслаҳатчиси

КЎЗА КУНИДА... СИНАДИ

Аср вабоси

Ҳукм ўқилди. Омон зўрбазўр «18 йил» деган сўзни эшитди-ю, кўз олди қоронғулашиб, юзларини шашқатор ёш ювди. Бу унинг пушаймонлик кўз ёшлари эди. 18 йил... Омон хаёлан қора парда ортида 52 ёшли, кўриниши бир ҳол ўзининг аксини кўрди. Ўзини ёлғиз сезди.

Омон тенгдошларидан фарқ қилмай ўсди. Уйидагиларнинг ундан умиди катта эди. Мактабни битирдию, оилага қанот бўлиш ниятида ишга кирди. Уйли-жойли бўлди. Қишлоқ одамлари баъзан ўз фарзандларига Омонни ўрнак қилиб кўрсатишарди. Кунлар шу зайлда ўтди. Аммо Омон сиртдан сипо кўринса-да, ичда бирдан бойиб кетишнинг минг хил режасини тузарди. Бу йўлда у ҳар қандай қонунбузарликка ҳам тайёр эди. 1999 йилнинг августида тўсатдан Омон Тожикистон Республикасига - танишиникига меҳмон бўлиб борадиган бўлиб қолди. Аслида бу «саёҳат» аввалдан пишитиб юрган режаси бўйича бўлган эди. Қўшни республикалик Фарҳод исмли таниши билан ўзаро тил бириктириб, 1086 грамм героин, 250 грамм опий гиёҳвандлик моддасини пуллаб, бойимоқчи бўлдилар. Омон юкни хўжалик сумкасига жойлаб, таксида изига қайтди. Чеп-Ургут йўналиши бўйлаб келаётган машина милиция ходимлари томонидан тўхтатилганда, Омоннинг юрагига ғулғула тушди. Хавотири бежиз эмас эди. Қинғир ишнинг қийиғи... юк манзилга етиб бормасданоқ чиқди.

Гиёҳвандлик моддаларини тайёрлаш, сақлаш, эгаллаш ва сотиш ҳоллари юртимизга ташриф буюраётган Тожикистон Республикаси фуқаролари томонидан тез-тез содир этилмоқда. 32 ёшли Тожикистон фуқароси Ясиддин Мухторов ҳам ана шундай ҳаром-харишдан сира тоймайдиганлар хилидан экан. У 1999 йил 17 октябр куни Ленинобод вилояти Панжикент тумани Навоий жамоа хўжалиги Яна қишлоғида яшовчи номаълум шахсдан героин моддасини сотиб олиб, республикамиз ҳудудига яширин йўллар билан олиб ўтиб, пулламоқчи бўлганида милиция ходимлари томонидан қўлга олинди.

Маълумки, гиёҳванд моддаларни истеъмол қилувчи ёшлар ҳар хил оқимларга қўшилишга мойил бўлишади. Бу ҳол бизни янада ҳушёр бўлишга, гиёҳвандликка қарши аёвсиз кураш олиб боришга даъват этади. Гиёҳвандлик билан боғлиқ ишларни кўришда муросасиз бўлишимиз, уни таг-томири билан қуритишга кенг жамоатчиликни жалб қилиб курашмоғимиз лозим.

Ҳоним НАСИМОВА,
Самарқанд вилояти, Тойлоқ тумани суди раиси

Тоғларга баҳор келди...

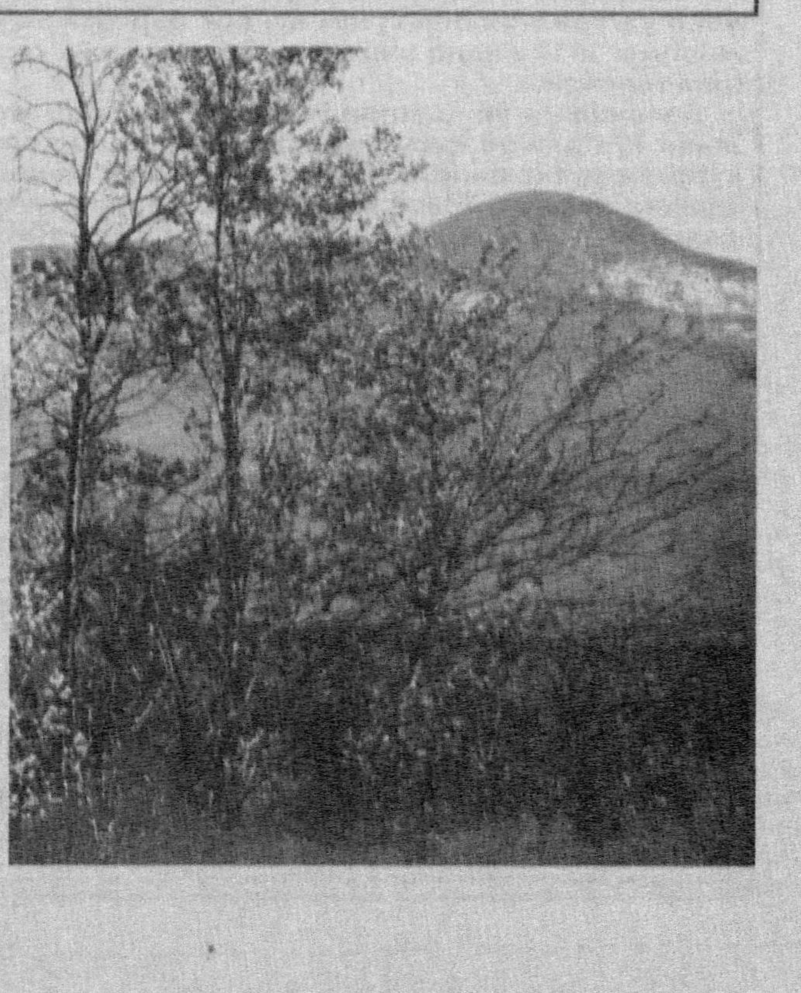

Юртимизда яна баҳор... Бутун борлиқда Наврўзнинг ҳур нафаси уфураётир. Арикларни яйратиб, қушчаларни сайратиб, новдаларни кулдириб, юракларни нурга тўлдириб, яна кўклам қуёши порлади.

Наврўз чинакамига янгиланиш, ҳаёт байрами. Муборак Наврўзни қаршилаб, дилда

МУБОРАК НАВРЎЗНИ ҚАРШИЛАБ...

Журналимизнинг март сони нашрдан чиқди

шукроналар билан ният қиламизки, юртимиз тинч бўлсин... Оллоҳ тинчликни берса, мустақил Ватанимизнинг Наврўзлари ҳам йилдан-йилга янада гўзаллашиб, файзу тароват, барокатга бой бўлиб бораверади...

«Ҳаёт ва қонун» журнали март сонининг бош мақоласи янгиланиш байрами Наврўзга бағишланади.

ТДЮИ фуқаролик ҳуқуқи кафедрасининг доценти, юридик фанлари номзоди Омон Оқюловнинг «Интеллектуал мулк» сарлавҳали мақоласида мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий, иқтисодий ҳамда маънавий ривожланишида нодавлат ва нотижорат ташкилотларнинг ўрни, улар олдидаги вазифалар ҳақида сўз боради.

Республикамиз мустақилликка эришгандан сўнг атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, аҳолининг экологик хавфсизлигини таъминлашга қаратилган қонунлар, фармонлар ва экологик нормативлар, юридик ҳамда жисмоний шахслар томонидан амалга оширилиши лозим бўлган қоида ва талаблар хусусида ТДЮИ доценти Ш.Файзиевнинг «Соғлом экологик вазият - ҳаёт мезони» номли мақоласида бафуржа фикр юритилади.

Дунёда шундай инсон борки, биз унинг олдида доимо қарздормиз. У ҳам бўлса аёлдир. Аёлсиз ҳаёт тонги ва оқшоми заиф, кундузи эса ғамгин бўлиб қоларди. Журналист С.Қиличеванинг «Аёл ғайрати, шижоати озод бўлса...» мақоласини ўқир экансиз, «келин», «рафиқа», «она» вазифасини бажараётган аёл бугунги кунда ожиза, мазлума эмас, тадбиркор, оқила раҳбар сифатида кўз олдингизда намоён бўлади. Шундай оғир юкни елкасида кўтариб, соғлом келажак учун дадил одимлаётган аёлга беихтиёр тасаннолар айтасиз.

Фарғона вилояти, Бувайда тумани прокурори М.Минавваровнинг «Велосипед «кетди...», терак йиқилди» сарлавҳали мақоласини ўқир экансиз, ҳозирги кунда айрим ёшларимиз томонидан содир этилаётган жиноятларда биз катталарнинг ҳам айбимиз йўқмикин, деган ўйга толасиз. Бундан ташқари, журналда ТошДУ аспиранти З.Маъруповaнинг «Ижтимоий-психологик муносабатлар ривожида раҳбарнинг роли», Инсон ҳуқуқлари бўйича Миллий марказнинг бўлим бошлиғи Б.Исмоиловнинг «Яшаш ҳуқуқи», Н.Аҳмедованинг «Ўз жонингга қасд қилма» номли мақолалари ҳамда бошқа бир қатор ўқимишли мақолалар журнал саҳифаларидан жой олган бўлиб, улар сизда яхши таассурот қолдиради, деб ўйлаймиз.

Шунингдек, ушбу сонда қатор шеърий китоблар муаллифи Жонибек Субҳон ўзининг болаларга аталган шеърлари билан журнал меҳмони бўлган. Шоирнинг «Соғ танда соғлом ақл», «Теннис — тенгсиз», «Сазо бўлар», «Яхши билан» номли шеърлари оила аъзолари жамулжам бўлган оқшомларда катта қизиқиш билан ўқилиши шубҳасиз.

Журнал ҳар сафаргидек сиз азиз муштарийлар эътиборига яна бир қатор мақолалар билан бирга садоқат ва хиёнатни таърифловчи қатра, эртак, ажойиб фотолавҳалар, Мулла Сайилгоҳий томонидан тайёрланган қизиқарли воқеалар, кулгили ҳажвияларни ҳавола этган.

Арофат ОРТИҚОВА

Мужда

МОМОЛАР ДУОСИ ИЖОБАТ БЎЛГАЙ

Халқимизда ҳар бир байрамни ўзгача шукуҳ, алоҳида тайёргарлик билан қарши олиш анъана тусига кирган. Кетма-кет нишонланган Қурбон ҳайити ва Наврўз байрамлари кишилар кўнглига эзгулик уруғларини сочди.

Қўшалоқ байрамлар шаҳримиздаги Грум маҳалласида ҳам катта шодиёналар билан ўтди. Қурбон ҳайити арафасида кўмир кони раҳбари Иброҳим ака Тенглашев ҳомийлигида қабристонга олиб келинган шағаллар ёйилиб, ободонлаштириш ишлари олиб борилди. Унда айниқса, Лазиз Абдуллаев ҳамда Абдумалик Раҳматуллаев каби ўқитувчилар бошчилигидаги 15-мактаб ўқувчилари жонбозлик кўрсатишди. Грум маҳалласи фуқаролари Холхўжа Юнусов, Иброҳим Ҳусанов ва Раим Йўлдошев кабиларнинг ҳиммати билан қабристонда ҳам ободонлаштириш ишлари олиб борилди.

Маҳаллаларда эса Наврўз шодиёналари давом этмоқда. Дошқозонларда сумалак қайнайди. Сумалак атрофида тиланган яхши ниятлар ижобат топишини, янаги йил Наврўзигача тинчлик омонлик барқарор бўлишини дуо қилаётган момоларнинг юзларидан нур ёғилади.

Бахтжон ҚИДИРБОЕВА,
Ангрен шаҳри

Суратда: ҳашардан лавҳа

Шарқона удумлар

СОЧИНГДА ҚАСДИНГ БОРМИДИ?

жонон кесибсан остидан...

Одамлар орасида сочи узуннинг ақли калта, деган гаплар юради. Лекин биз бунга умуман қўшилмаймиз. Ахир, соч аёлларга ҳусн бағишловчи Худо берган неъмат-ку! Бу фикрни машҳур француз олими Жиклер ҳам исботлаган. Унинг айтишича, ўқимишли одамнинг сочи жуда тез ўсар ва шу сабабли ўртасидан тўкилар экан. Жиклер бу фикрга кўпгина аёл мутафаккирларни мисол қилиб келтирган.

«Соч — бу гўзал неъмат, соч — бу ҳусн, соч — ақлнинг кўплиги. У қизу аёлнинг кўрки, ҳусни демакдир» деганди у. Дарҳақиқат, соч ойига 3,5 сантиметр ўсувчи, кунига 4 фоиз тўкилувчи ҳамда бошни шамоллашдан сақловчи воситадир. Айтишларича, яқин-яқинларда ҳам балоғатга етган қизларнинг сочларига қараб «қирқ кокил», «сочи тақимини ўпадиган қиз» дея таъриф берилар экан. Оналари, опалари сочларини майда қилиб ўриб, «Ойда қулоч, кунда тутам» дея ёмон кўзлардан асраш учун унинг бир ўримига кўзмунчоқ тақиб қўяр эканлар.

Бугун эса бувиларимизнинг ўша удумлари тугул «қирқ кокил»ларнинг ўзи ҳам саноқли бўлиб қолди. Қизларимиз мода кетидан қувиб, узун сочларини калта қирқиб, буни ўзларича «гўзаллик» дея таърифлашмоқда. Яна шим кийиб олишганида, қиз бола билан ўғил боланинг фарқига боролмай қолади одам. Уларнинг қаторига гоҳо ўзининг «круг»идан бўлмаган, яъни сочи қирқилмаган қизлар қўшилиб қолса, «қишлоқи» деб, паст назар билан қарашади.

Баъзи «модница»лардан «Нега сочларингни қирқтиргансизлар?» деб сўрадик. Шунда «Вой-бу, узун сочни эплаш осонми? Нима кераги бор, қазғоқ бостириб?» деган жавобни олдик. Уларга ҳой дугонажонлар-ей, шу гапингизни сиз ёқтириб юрган ақлли-фаросатли йигитингиз эшитса, битта сочини эплолмаган қиз менга бека бўлиб, катта оиламни эплай олармикан деб, сиздан кўнгли совиб кетмасмикан, дегимиз келди.

Иккинчидан, ўйланиб қолдик. Ахир, гўзаллик салонларидаги турфа хил кимёвий моддалару (бора-бора у нарса бошга зарар қилишини ҳеч ким дурустроқ ўйлаб ҳам кўрмайди) шампунлардан бошқасини билмаса, уларда не гуноҳ. Ахир, бувижонлари ёки онажонларининг сочни қандай парвариш қилганликларини, яъни қазғоқдан асраш ёки тўкилишининг олдини олиш учун зиғир ёғи билан ювиб, артиб, эрта баҳорда токдан оқаётган сувга ёки тут илдизига ювиш кераклигини эшитмаган бўлишса, уларни айблашга ҳаққимиз йўқ-ку!

— Ювиниб чиққанидан кейин сочларини тез қуритмаса, боши оғрийдиган аёллар бор. Бундай узрли сабабга кўра улар сочларини кеса оладиларми? Сабабсиз ҳам кестиришлари мумкинми?

— Яхши ният билан соч кесишни жоиз кўрувчилар аҳли илмда бор. Агар аёл сочини кестириб, эркакка ўхшаб қолса — ҳаром, фарқ қилса жоиз ҳисобланади.

-Ёш аёл оқарган сочларини бўяши мумкинми?

—Ёш аёл оқарган сочларини турмуш ўртоғи қарши бўлмаса ёки бўяётганида сукут сақлаб розилик берса, қорага бўяши мумкин. Эрини норози қилиб бўяса, ҳаром ишга қўл урган бўлади.

"Ханимлара ўзел илмиҳал" китобидан.

Сочнинг жавоби бор, дейишади. Бир толаси оёқ остида қолса, сочнинг ўзи ҳам, одам ҳам оёқ ости бўлар экан. Мабодо супурги учи тегса, одамнинг боши кулфатдан чиқмас экан.

Қадим замонлардан буён аёлларимиз сочга эътибор бериб келишган. Майда, йирик ўриб юришлари ўзига хос гўзаллик бахш этарди. Буни мусаввирларимиз томонидан ишланган турли хил тасвирлардан ҳам билиш мумкин. Турон давлати пайдо бўлганига 2700 йил, балки уч минг йил бўлган бўлса, шундан бери узун сочлилар бўлган, албатта. Соч ўрими қадимда ҳатто қирқтага етгани рост.

Турмушга чиқишганда қизлар «овора бўлма энди» деган маънода иккита қилиб ўриб қўйишаркан. Бу «жуфти ҳалолим бор», деган маънони бераркан. Битта қилиб ўриб юриш эса жудолик, айриликдан далолат экан.

Қизларимиз кейинги вақтларда йўқолиб бораётган ажойиб шарқона қадриятларимизни, маданиятимизни, шунинг билан бирга гўзаллик бахш этиб турган майин сочларини сақлаб қолиш чораларини кўришлари лозим. Хонанда:

«Сочингда қасдинг бормиди,
Жонон, кесибсан остидан...»

дея фиғон чекиб куйлаганидек, дугоналаримиз сочлари тупроққа тўлғаниб кетмасдан, балки нозик белларига тушиб, уларга янада чирой бахш этиб туришини жуда-жуда истар эдик.

Дарвоқе, яқинда мактабимизда «Соч ҳам ҳусн» деган мавзуда қизлар давраси ўтказишни режалаштираяпмиз. Уни қачон бўлиши ҳозирча номаълум. Лекин битта нарсага ишончимиз комилки, ўзига хос бу мунозарада энг билимдон, энг зукко ва... энг узун сочли қиз ғолиб бўлади.

Муҳаррам ЖАЛИЛОВА,
Тошкент шаҳридаги 155-мактаб ўқувчиси.

«Соч ҳам ҳусн» танловига юборилган ҳазил суратлар.

Она табиат

«КУ-КУ, КУ-КУ...»

Бўлган воқеа

Бунга анча йиллар бўлди. Неча баҳорлар ўтди. Лекин у ҳануз ёдимда. Баҳорнинг қайнаган пайти эди. Оқтош тоғи этагида дала ҳовли қуриш учун чўлдан кўчу кўчманларини эшакларга юклаган чўпон-чўлиқларга эргашиб, Оқтошга отландим. Ўрмон ичини, яйлову жилғаларни оқ ва сариқ бойчечаклар босган. Чимгул оёғингиз тагига тўшалган гиламдай. Тепаликдаги кичик бир текис жойга қора ўтов уйимни тикдим. Ичига сим кравотлар қўйдик. Арчазор бағрида икки хонали уй қуриш ниятим бор эди. Баланд тоғларда кутилмаган ёғингарчилик ҳали ишнинг тўлиқ кўламда бошланишига халақит берарди...

Баҳорнинг ана шундай кунларининг бирида кечаси билан тинмай ёмғир ёғди. Худди челакдан қуйгандек. Момақалдироқнинг гумбирлаши худди осмонда бомба портлагандек. Ваҳимали оқшомни бедор ўтказдик. Ўтов уйининг тагидан худди атайлаб ариқ сувини шу томонга бошқаргандек тинимсиз сув оқарди. Эрталаб эса осмонда бир парча булут кўринмас, баҳор қуёшининг тиниқ нурлари ям-яшил яйловларни кўз-кўз қилгандек яшнарди...

Бундай пайтда арчазор ичидаги қорамтир ўт-ўланлар ичида оқ замбуруғ сероб бўлади. Табиатнинг қудратини қарангки, кечаси билан ҳаёт бағишлаган ва уни дунёга келтирган замбуруғ қуёш тафтининг иссиқлигига бардош беролмай бир кунгина яшайди, холос. Иккинчи куни эса ўт-ўлан ичида писиб ётган замбуруғнинг танасига табиатнинг сир-асрори билан оппоқ-соч толасидек қурт тушиб, уни ўлимга маҳкум этади.

Одатимча, тўрхалтани олиб, пастга-жилғаларнинг нариги бетидаги яйловларга замбуруғ тергани жўнадим. Кечаги гулдур-гулдур, шовуллаб ёққан ёмғир қаёқда қолди. Ҳаммаёқ тинч, осуда. Фақат яйлов тўла қўй-қўзиларнинг маъраши-ю, йўловчиларга от қўяётган чўпон итларининг вовуллаши эшитилиб турарди. Ўтов-уйдан ўн қадамчалар йўл босгандим, ўнг тарафдаги арчазордан қушнинг «ку-ку, ку-ку» деган овози эшитилди. Эътибор бермасдан пастга туша бошладим. Бораяпману ҳалиги қуш мени тарк этмас ва менга эргашганича «ку-ку, ку-ку»лаб сайраб борарди.

Кўнглимда аллақандай безовталик пайдо бўлди. Мен яна пастликка қараб йўлимни давом эттирдим. Қуш эса «ку-ку, ку-ку...» сайраши билан ҳамроҳ бўлди. Олдимдаги сойга етган жойда текислик бор эди. Қумқўрғондан келган бир домла асалари яшикларини ўша ерга ўрнатган. Кечаги ёмғир туфайли ёмғир сувлари яшик ичига кирган. Домла яшиклар ичидаги кичкина (рамка устига қўйилади) кўрпачаларни олиб қуёшда қуритарди.

Асал яшиклари қўйилган жойдан шундоқ ўтсангиз сой бор. Сойнинг нариги бетида ўрмон тугайди. Саноқлигина арчалар бор, холос. Сойга эндим. Қаршимдаги арча ичидан яна «ку-ку... ку-ку...». Худди биров: «Орқага қайт, уйга бор» дегандай. Қуш негадир мени сойдан ўтишимга тўғаноқ бўлгандек эди. Ортга қайтдим. Яна ўша ўша сойдаги арча ичидан «ку-ку, ку-ку...» дея тинимсиз сайраши «уйга бор», «уйга бор» деяётгандек тинчлик бермасди.

...Кечаги ёмғир сувлари ювиб кетган тоғ йўлидан «Жигули»да анча қийналиб шаҳарга эндим. Уйга келсам, рассом укам Шокиржон касалхонага тушган, орадан икки кун ўтган. Анчайин аҳволи оғир экан. Қайта ҳаёт бағишлаш бўлимига келганимда у осма укол таъсирида кўзи юмуқ ҳолда ётарди. Хонага киришим билан кўзини бир очди ва яна юмди...

Менинг келишимни кутиб, шу кўз очиб-юмгани видолашгани экан... Арчазор ичида мени тарк этмаган ўша «ку-ку, ку-ку...» таниш асалчи домладан: «Домла, анави қуш хосиятлими, хосиятсизми?» деб сўрадим. Асалчи: «У қуш хосиятли, иним, уни ҳақгўй дейишади...»

Ўтовга чиқиб келдим. Негадир шаҳарга қайтиш керакдек бир хавотирлик вужудимни эгаллагандай. Бироқ кунекеча егулик озиқ-овқатлар олиб келгандим. Шаҳарга тушишга ҳожат йўқдек. Илло, ичимдаги хавотирлик ва қушнинг ҳамон укам билан видолашишга чорлаганини ҳис этдим.

...Шу-шу қушга ихлосим ошди. Орадан бир йил ўтгач, арчазор қўйнида оппоқ икки хонали уй қурдим. Кўм-кўк ўрмон ичидаги оқ уй анча олисдан ярқираб кўзга ташланади. Юрагимга яқин дўстлар ҳар замонда бу ерга келишиб дам олишади. Бойсунга келган Шукур Холмирзаев, Усмон Азим, Сафар Барно, Зоҳир Аълам, хуллас, жуда кўп адибларнинг қадами етган жой.

Бир куни ёлғиз қолдим. Шериклар шаҳарга егулик олиб келиш учун жўнаган. Ҳавонинг қовоғи осилган. Кечаги ёмғирдан ўт-ўланлар сувга ботирилгандек. Ер нам ва лой эди. Кечқурунлари тоғдан эсадиган шамолнинг совуғи баданга игнадек санчилади. Қуёш ботиш арафасида бир сой нарёқдан яна «ку-ку... ку-ку...» овози худди атайлаб ҳавони ёрганича қулоғим ичига токдек урилрди. Дилимда яна хавотирлик бошланди. Ташқарига чиқиб, олисларга назар ташладим. Яна «ку-ку... ку-ку...». Шу пайт Қизил сойнинг нариги бетидан одамларнинг мени чорлаган овози эшитилди. Резин этикни кийиб ўша томон бораяпману ичимдагини ўзим ва Худо билади. Борсам, Раънохон келган. (Дўстим Усмон Азимнинг оиласи): «Бойсунга келгандим, ака, сизни бир кўрайин деб жўнадик. Йўл бузуқлиги учун машинамиз ҳув тепалик ортида ботиб қолди» деди. Яйраб кетдим. Меҳмонларни уйга бошладим.

Қушга бўлган ихлосим эса яна ошди. У яқиндан сайраса, сафарга отланишни кечиктираман. Узоқдан сайраса, мени яхши кўрган дўстларнинг бири меҳмон бўлиб келаяпти. Демак, тайёргарлик кўриш лозим. «Ку-ку... ку-ку...»

Собир ЁДИКОВ,
Бойсун.

Тақдирдаги тадбирлар

ОҚ ЛИБОСДАГИ «ЎЛИМ ҚОЯСИ»

1912 йилда бутун дунёни ларзага солган «Титаник»нинг фожиали ҳалокати ҳали-ҳануз кишилар ёдидан чиққан эмас. Тадқиқотчилар ушбу ҳалокатга сабаб бўлган муз қояни топишга муваффақ бўлишди. Мутахассислар уни синчиклаб текшириш мақсадида муз қояга тушиб, парчаланиб кетган расмий кийимдаги учта жасад қолдиқларини топиб олишди. Ҳатто «PMS Titanic» деган ёзуви ҳали ҳам ўчиб улгурмаган бир тутам кўйлак парчаси ва ўша машъум 1912 йилда ишлаб чиқарилган қўл соати ҳам топилди.

Баландлиги ўн қаватли уй билан баробар музқоянинг тўртдан уч қисми чўккан. Сув устида қалқиб турувчи музқоянинг кенглиги тахминан 2 милни ташкил қилади. Улкан муз бўлагида турли даврларга мансуб ашёлар ҳам топилди. Бу эса «Титаник»нинг биринчи қурбон эмаслигидан далолат беради.

Бешафқат музтоғ «Титаник» ҳалокатидан сўнг яна икки «ўлим билан юзма-юз олишув»нинг сабабчиси ва гувоҳи бўлгани қайғули ҳол, албатта. Январ ойининг бошида у Нидерландиянинг «Beatria» балиқчилар кемасига қонли тажовуз қилди. Денгизчилар уни тўқнашувга қандайдир сониялар қолганда пайқашган. У қўққисдан осмондан тушгандек кема қаршисида пайдо бўлган. Ҳайдовчи уни айланиб ўтишга ҳаракат қилади. Қанча уринмасин, бунинг уддасидан чиқолмайди. Ажабланарли томони, кема ўнгга бурилса, музқоя ҳам ўнгга бурилар, кема чап томондан айланиб ўтишга ҳаракат қилса, у яна бир қалқиб, чап томонда пайдо бўларди.

Бир неча сония, кема музқояга урилиб, иккига бўлинмагунча, музқоя «ўйини» давом этди. 32 кишидан бор-йўғи 5 нафарини ҳалокатдан сўнг бир неча соат ўтиб, балиқчилар кемаси қутқариб қолди.

- Қаршимизда пайдо бўлган музқоя бизни мавҳ этишга қасд қилган фикрловчи мавжудотдек ҳаракат қилди, - дейди омон қолганлардан бири Мартин Ван Вехтер. - У аёвсиз, шафқатсизларча қатл қиладиган оқ либосдаги жаллоднинг ўзгинаси эди.

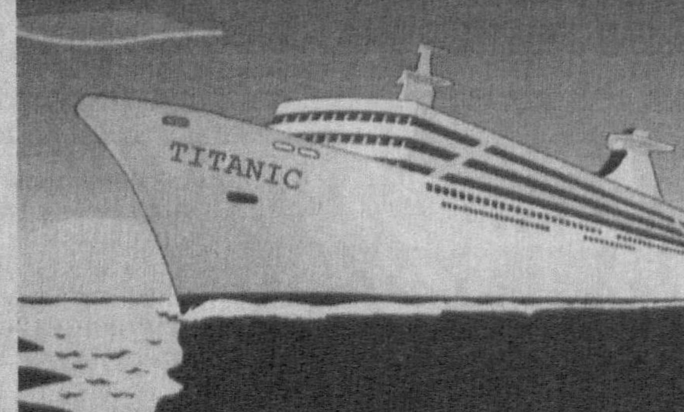

ОАВ хабарларидан
Арофат ҲАМИДОВА таржимаси

Рассом хандаси

- Назаримда рақибинг чарчай бошлади, энди турсанг бўлар...

КЕЛГУСИ СОНДА: *ҲУКМ АЁВСИЗ, АММО... АДОЛАТЛИ.*

МУАССИС
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир Файзулла ҚИЛИЧЕВ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ
Ғайбулло РАҲИМОВ
Парахат АЙТНИЁЗОВ
Бурхон БЕКМИРЗАЕВ
Шавкатжон МАВЛОНОВ
Неъмат АМИНОВ
Абдил ТЎХТАШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
Сирожиддин РАУПОВ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Узоқ БОЗОРОВ
Элмурод МУТАЛХЎЖАЕВ
Тўхтамурод ҲАСАНБОЕВ
(масъул котиб)
Миршоҳид МИРҲАМИДОВ
Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририятида саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмида, офсет усули билан «ШАРҚ» нашриёт матбаа концерни босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-130 Тиражи-10.000. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 20.00

Навбатчи: А. РЕЖАПОВ
Компьютерда оригинал макет тайёрловчи: У. ДЎСМАТОВ
Компьютерда матн терувчи: М. ДЎСТОВА

700047, Тошкент шаҳри, Сайилгоҳ кўчаси, 5.
Тел,факс: (371) 133-24-41
«Инсон ва қонун» газетаси 1998 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00141- сон билан рўйхатдан ўтган.